

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 560

İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan Kubat ve Bartın Milletvekili Yılmaz Tunç ile 109 Milletvekilinin; Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu Maddesi Uyarınca Kurulan Ağır Ceza Mahkemelerinin Kaldırılmasına ve Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi ve Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk ile 1 Milletvekilinin; 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu
(2/1981, 2/1989)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/1981 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 4
- Genel Gerekçesi 6
- Madde Gerekçeleri 8

• 2/1989 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 14
- Genel Gerekçesi 14
- Metni 21

• Adalet Komisyonu Raporu 27

• Muhalefet Şerhleri 35

• Teklif Metni 46

• Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin 46

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu Maddesi Uyarınca Kurulan Ağır Ceza Mahkemelerinin Kaldırılmasına ve Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederiz.

<i>Mehmet Doğan Kubat</i>	<i>Yılmaz Tunç</i>	<i>Bülent Turan</i>
İstanbul	Bartın	İstanbul
<i>Ekrem Erdem</i>	<i>Recep Özel</i>	<i>Gürsoy Erol</i>
İstanbul	Isparta	İstanbul
<i>Sevim Savaşer</i>	<i>Ramazan Can</i>	<i>Mehmet Akyürek</i>
İstanbul	Kırıkkale	Şanlıurfa
<i>İdris Şahin</i>	<i>Salih Koca</i>	<i>Özcan Ulupınar</i>
Çankırı	Eskişehir	Zonguldak
<i>Oğuz Kağan Köksal</i>	<i>Fazilet Dağcı Çıglık</i>	<i>Mustafa Şahin</i>
Kırıkkale	Erzurum	Malatya
<i>Ruhi Açıkğöz</i>	<i>Cuma İçten</i>	<i>Gökçen Özdoğan Enç</i>
Aksaray	Diyarbakır	Antalya
<i>İsmail Güneş</i>	<i>Gönül Bekin Şahkulubey</i>	<i>Nesrin Ulema</i>
Uşak	Mardin	İzmir
<i>Tülay Bakır</i>	<i>Muhyettin Aksak</i>	<i>Kerim Özkul</i>
Samsun	Erzurum	Konya
<i>Salih Fırat</i>	<i>Aydın Şengül</i>	<i>Nureddin Nebati</i>
Adıyaman	İzmir	İstanbul
<i>Fatih Şahin</i>	<i>T. Ziyaeddin Akbulut</i>	<i>İsmet Su</i>
Ankara	Tekirdağ	Bursa
<i>Cem Zorlu</i>	<i>Salim Uslu</i>	<i>Halil Ürün</i>
Konya	Çorum	Afyonkarahisar
<i>Oya Eronat</i>	<i>Bedrettin Yıldırım</i>	<i>Ali Gültekin Kılınç</i>
Diyarbakır	Bursa	Aydın
<i>Ahmet Yeni</i>	<i>Tülay Selamoğlu</i>	<i>Fevai Arslan</i>
Samsun	Ankara	Düzce
<i>Bilal Macit</i>	<i>Osman Boyraz</i>	<i>Sevde Bayazıt Kaçar</i>
İstanbul	İstanbul	Kahramanmaraş
<i>Yunus Kılıç</i>	<i>Necdet Ünüvar</i>	<i>Muzaffer Yurttaş</i>
Kars	Adana	Manisa
<i>Aydın Biyıklıoğlu</i>	<i>Mustafa Gökhan Gülşen</i>	<i>Tülay Babuşcu</i>
Trabzon	Kastamonu	Balıkesir
<i>M. Emin Dindar</i>	<i>Mehmet Şükrü Erdinç</i>	<i>Abdullah Çalışkan</i>
Şırnak	Adana	Kırşehir

<i>Harun Karaca</i>	<i>Emin Önen</i>	<i>Mehmet Metiner</i>
İstanbul	Şanlıurfa	Adıyaman
<i>Mehmet Tekelioğlu</i>	<i>Yüksel Özden</i>	<i>Alev Dedegil</i>
İzmir	Muğla	İstanbul
<i>Ali Boğa</i>	<i>Murtaza Yetiş</i>	<i>Ali İhsan Yavuz</i>
Muğla	Adıyaman	Sakarya
<i>Tülay Kaynarca</i>	<i>Ahmet Teyfik Uzun</i>	<i>Hilmi Bilgin</i>
İstanbul	Mersin	Sivas
<i>Ahmet Berat Çonkar</i>	<i>Mustafa Kemal Şerbetçioğlu</i>	<i>Yusuf Başer</i>
İstanbul	Bursa	Yozgat
<i>Yıldırım M. Ramazanoğlu</i>	<i>Fatih Han Ünal</i>	<i>İsmet Uçma</i>
Kahramanmaraş	Ordu	İstanbul
<i>Hakan Çavuşoğlu</i>	<i>Avni Erdemir</i>	<i>Seyit Sertçelik</i>
Bursa	Amasya	Ankara
<i>Mehmet Ersoy</i>	<i>Rıfat Sait</i>	<i>Mehmet Kasım Gülpınar</i>
Sinop	İzmir	Şanlıurfa
<i>Murat Göktürk</i>	<i>Ahmet Erdal Feralan</i>	<i>Selçuk Özdağ</i>
Nevşehir	Nevşehir	Manisa
<i>Zülfü Demirbağ</i>	<i>Temel Coşkun</i>	<i>Muzaffer Çakar</i>
Elazığ	Yalova	Muş
<i>Osman Ören</i>	<i>Ekrem Çelebi</i>	<i>Ahmet Salih Dal</i>
Siirt	Ağrı	Kilis
<i>Gülây Dalyan</i>	<i>Oktay Saral</i>	<i>Hüseyin Samani</i>
İstanbul	İstanbul	Antalya
<i>Hasan Karal</i>	<i>Mustafa Baloğlu</i>	<i>Sıtkı Güvenç</i>
Rize	Konya	Kahramanmaraş
<i>Şirin Ünal</i>	<i>Ali Şahin</i>	<i>Adnan Yılmaz</i>
İstanbul	Gaziantep	Erzurum
<i>Türkan Dağoğlu</i>	<i>Eşref Taş</i>	<i>Ünal Kacı</i>
İstanbul	Bingöl	İstanbul
<i>Hacı Bayram Türkoğlu</i>	<i>Ahmet Haldun Ertürk</i>	<i>Osman Kahveci</i>
Hatay	İstanbul	Karabük
<i>Abdullah Akdağ</i>	<i>İbrahim Korkmaz</i>	<i>Hasan Ali Çelik</i>
Mardin	Düzce	Sakarya
<i>Hüseyin Filiz</i>	<i>İlknur İnceöz</i>	<i>Safiye Seymenoğlu</i>
Çankırı	Aksaray	Trabzon
<i>Hüseyin Şahin</i>	<i>İsmail Aydın</i>	<i>Şuay Alpay</i>
Bursa	Bursa	Elazığ
<i>Mehmet Muş</i>	<i>Ali Aydınlioğlu</i>	<i>Nurdan Şanlı</i>
İstanbul	Balıkesir	Ankara

	HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1981)
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	

GENEL GEREKÇE

Ülkemiz, insan hak ve hürriyetlerine ilişkin temel sözleşmeleri imzalayıp onaylamış, ayrıca, insan hakları ihlallerinin yargısal denetimini öngören Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesini kabul etmiş ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel başvuru hakkını tanımıştır. Bu sözleşmelerde, adil yargılanma hakkı ve bunun gerekleri olan suçsuzluk karinesi, susma hakkı, silâhların eşitliği ve savunma hakkı gibi ilkeler yer almakta olup, belirtilen ilkeler, Anayasanın 90 ıncı maddesine göre iç hukukun doğrudan uyulması zorunlu kuralları hâline gelmiştir.

Anayasanın 36 ncı maddesinde, herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. Taraf olduğumuz Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin “adil yargılanma hakkı” başlıklı 6 ncı maddesinin gereklerinin yerine getirilmesi de ülkemiz bakımından bir yükümlülüktür.

Adil yargılanma konusunda ülkemizde yaşanan tartışmaların başında, devlet güvenlik mahkemeleriyle başlayıp Ceza Muhakemesi Kanununun 250 nci ve Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca kurulan ağır ceza mahkemeleriyle devam eden özel yetkilere sahip mahkemeler ve Cumhuriyet savcılar eliyle yürütülen soruşturma ve kovuşturmalar gelmektedir. Ayrıca, özel yetkilere sahip ağır ceza mahkemeleri uygulaması sonucunda, üç farklı ağır ceza mahkemesi ortaya çıkmış ve toplumda adeta özel hâkim, özel mahkeme, özel savcı nitelermeleri yapılmak suretiyle hâkim ve Cumhuriyet savcılar arasında fiili olarak hiyerarşik bir algı ortaya çıkmıştır. Teklifle, adil yargılama bakımından üzerinde büyük tartışmalar olan özel yetkilere sahip mahkeme ve Cumhuriyet savcılığı uygulaması ile özel soruşturma ve kovuşturma usullerine son verilmekte ve tüm ağır ceza mahkemelerinin aynı usul kurallarına tabi olması sağlanmaktadır.

Anayasanın 2 nci maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin insan haklarına saygılı demokratik bir hukuk devleti olduğu; 19 uncu maddesinde herkesin kişi hürriyeti ve güvenliğine, 20 nci maddesinde herkesin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı; 22 nci maddesinde herkesin haberleşme hürriyetine sahip olduğu ve haberleşmenin gizliliğinin esas olduğu; 35 inci maddesinde herkesin mülkiyet hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir.

Bilindiği üzere, ceza muhakemesi hukukunun temel amacı, insan hakları ihlallerine yol açmadan maddi gerçeğe ulaşmaktır. Diğer bir ifadeyle, ceza soruşturmaları ve kovuşturmaları sırasında yukarıda anılan anayasal ilkelerin mutlaka göz önüne tutulması ve temel hak ve hürriyetlerle ilgili sınırlamaların makul ve ölçülü olması zorunludur. Hukuk devletinin de bir gereği olarak ceza soruşturma ve kovuşturmalarında uygulanan tedbirlerin ölçülü olması zorunluluğu bulunmaktadır. Bu ilkeye göre, ceza muhakemesi işleminden beklenen yarar ile verilmesi ihtimal dâhilinde bulunan zarar arasında makul bir oranın bulunması, oransızlık durumunda işlemin yapılmaması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen uluslararası sözleşmeler ve Anayasada yer alan temel ilkeler gözetilerek Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında yer alan bazı koruma tedbirlerinin yeniden düzenlenmesi gereği doğmuştur.

Teklifle, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme tedbirleri bakımından önemli değişiklikler yapılmaktadır. Bu düzenlemelerle belirtilen tedbirlere ilişkin karar alma süreci daha etkin bir denetime kavuşturulmakta ve tedbirlerin uygulanacağı süre oldukça daraltılmaktadır.

İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, teknik araçlarla izleme ve taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbirlerinin hangi suçlar bakımından uygulanacağı Kanunda açıkça belirtilmiştir. Bu tedbirlerin uygulanacağı suçlar arasından Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesi çıkarılmak suretiyle, anılan madde kullanılarak katalogda bulunmayan suçlar bakımından bu tedbirlerin uygulanma ihtimali ortadan kaldırılmaktadır. Kaldı ki, Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesi kapsamındaki bir örgütün işleyebileceği suçların önemli bir kısmı katalogda ayrıca ve açıkça sayılmıştır.

Özel hayatın gizliliği konusunda Anayasada yer alan önemli bir düzenleme de kişisel verilerin korunmasına ilişkindir. Anayasanın 20 nci maddesinde herkesin kendisiyle ilgili kişisel verinin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. Teklifte kişisel verilerin korunmasına ilişkin önemli düzenlemeler yapılmaktadır. Bu amaçla Türk Ceza Kanununda düzenlenen kişisel verileri; kaydetme, hukuka aykırı olarak verme, ele geçirme ve yok etmeme suçlarının cezaları önemli ölçüde artırılmaktadır. Ayrıca, yok edilmesi gereken verinin Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre elde edilen bir veri olması durumunda daha ağır bir ceza verilmesi öngörülmektedir. Bu şekilde Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında uygulanan koruma tedbirleri vasıtasıyla elde edilen kişisel veri niteliğindeki bilgilerin daha etkin bir korumaya kavuşturulması amaçlanmaktadır.

Anayasanın 38 inci maddesinin dördüncü fıkrasında suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçu sayılamayacağı düzenlenmiştir. Masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkı, aynı zamanda ceza hukukunun evrensel ilkelerindedir. Suç soruşturması sırasında kişisel verilerin alenileşmesinin bu ilkeleri önemli ölçüde zedeleyeceği açıktır. Teklifte koruma tedbirlerine başvurma şartları ve karar alma usulünün değiştirilmesi ve kişisel verileri koruyan suçların cezalarının artırılması suretiyle masumiyet karinesi ve lekelenmeme hakkı bakımından daha etkin bir koruma sağlanmaktadır.

Anayasanın 19 uncu maddesinde düzenlenen kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, ceza muhakemesi işlemleri sırasında ihlalinin önlenmesi amacıyla, teklifte yapılan önemli bir düzenleme de gözaltı, tutuklama, arama ve elkoyma gibi koruma tedbirlerine başvurulabilmesi açısından “somut delil” kriterinin getirilmiş olmasıdır. Bu şekilde bu koruma tedbirlerine soyut bir takım şüpheler nedeniyle başvurulması, kişi hürriyeti ve güvenliği ile mülkiyet hakkının zedelenmesinin önüne geçilecektir.

Ülkemizde yapılacak ekonomik yatırımlar bakımından hukuk güvenliği ve mülkiyet hakkının etkin korunması büyük önem taşımaktadır. Bu noktada müteşebbislerin mülkiyet hakkı konusunda bir endişe taşımamaları, yabancı sermayenin ülkemize gelmesi açısından da hayati önemdedir. Teklifte, ceza muhakemesi sürecinde malvarlığına yapılabilecek müdahalelerin ölçülü olması sağlanmakta ve bu müdahalelere ilişkin karar alma süreci daha güvenceli hale getirilmektedir.

Teklifle getirilen diğerk bir önemli değişiklik, Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesinde yer alan tutukluluk süresinin bazı suçlar bakımından iki kat uygulanacağına ilişkin hükmün yürürlükten kaldırılmasıdır. Böylelikle, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren bütün suçlar bakımından azami tutukluluk süresinin “beş yıl” olarak uygulanması sağlanmaktadır.

İddia ve savunma makamları arasında, iddia ve savunma faaliyetinin gereği gibi yapılmasına engel olacak ayrımlar yapılması; örneğın iddia makamının bildiği bir delili savunma makamının bilmemesi, silâhların eşitliği olarak bilinen ilkeye aykırılık teşkil etmektedir. Silâhların eşitliği, savunma makamının bir hukuk devletinde kendisine tanınmış bulunan hakları etkin bir şekilde kullanabilmesi anlamına gelmektedir. Bu ilkenin daha etkin bir şekilde hayata geçirilebilmesi amacıyla Ceza Muhakemesi Kanununun 153 üncü maddesinde önemli bir değişiklik yapılmaktadır. Söz konusu maddeye göre müdafinin dosya içeriğini incelemesi veya belgelerden örnek alması soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkiminin kararıyla bu yetkisi kısıtlanabilmektedir. Teklifle, söz konusu hüküm yürürlükten kaldırılmakta ve müdafinin soruşturma evresinde hiçbir kısıtlama olmaksızın dosya içeriğini inceleyebilmesi ve istediği belgelerden örnek alabilmesi sağlanmaktadır.

İş bu teklifle, yukarıda arz edilen nedenlerle Terörle Mücadele Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu ve diğerk bazı kanunlarda değişiklik yapılması amaçlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Teklifin 20 nci maddesiyle, 6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemeleri ile Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması nedeniyle; bu mahkemelerde kovuşturması devam eden davalar ve bu mahkemelerde görevlendirilmiş Cumhuriyet savcılarında soruşturması yürütölen dosyaların devri, bu mahkemelerde görevli hâkim ve Cumhuriyet savcılarının müktesepelerine uygun olarak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından atanmaları ile diğerk bazı konularda uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermek amacıyla ihtiyaç duyulan geçici hükümler düzenlenmektedir.

Madde 2- Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesinin yürürlükten kaldırılması nedeniyle bu Kanunun kapsamına giren suçlara ilişkin davaların ağır ceza mahkemelerinde görülmesi sağlanmaktadır. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtayın yargılayacağı kişilere ve askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklı tutulmaktadır.

Madde 3- Anayasanın 20 nci maddesinde, herkesin kendisiyle ilgili kişisel verinin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. Kişisel verilerin ve özel hayatın daha etkin korunması amacıyla kişisel verileri hukuka aykırı olarak kaydedenlere verilecek ceza artırılmaktadır.

Madde 4- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 136 ncı maddesinde değişiklik yapmak suretiyle, kişisel verileri hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişiye verilecek ceza artırılmaktadır. Değişiklikle, kişisel verilerin ve özel hayatın daha etkin korunması amaçlanmaktadır.

Madde 5- Maddeyle, 5237 sayılı Kanunun 138 inci maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen suçun cezası artırılmakta ve maddeye yeni bir fıkra eklemek suretiyle, suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanununa göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken bir veri olması halinde cezanın bir kat artırılması öngörülmektedir. Değişiklikle, kişisel verilerin ve özel hayatın daha etkin korunması amaçlanmaktadır.

Madde 6- Kişi hürriyeti ve güvenliği, Anayasamız ve uluslararası sözleşmelerle teminat altına alınmıştır. Gözaltı kararının kişi hürriyeti ve güvenliğini kısıtlayıcı bir karar olduğu şüphesizdir. Soruşturma için zorunlu olması halinde, sadece “kişinin bir suç işlediğini düşündürecek emarelerin” varlığına dayanarak basit bir şüpheyle kişilerin gözaltına alınması, uygulamada pek çok mağduriyetlere ve hak ihlallerine yol açabilmektedir.

Ceza Muhakemesi Kanununun 91 inci maddesinin ikinci fıkrasında yapılması öngörülen değişikliklerle, gözaltına alınmaya ilişkin kararın verilebilmesi, “suçun işlendiğini düşündürecek emarelerin” yerine “suçun işlendiğini gösteren somut delillerin” varlığına bağlanmaktadır. Böylelikle, Cumhuriyet savcısı, soruşturma için zorunlu olması halinde, sadece “kişinin bir suç işlediğini düşündürecek emarelerin” varlığına dayanarak gözaltı kararı veremeyecek, gözaltı kararı verebilmek için “bir suçun işlendiğini gösteren somut delillere” dayanmak zorunda kalacaktır.

Madde 7- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 94 üncü maddesinde değişiklik yapmak suretiyle, yakalama emri üzerine yakalanan kişinin en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmaması halinde, aynı süre içinde yakalandığı yer adliyesinde, mevcut değil ise en yakın adliyede kurulu sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılması suretiyle yetkili hâkim veya mahkeme tarafından sorgusunun yapılması ve ifadesinin alınması sağlanmaktadır. Böylelikle, kişinin yetkili hâkim önüne çıkarılmaması nedeniyle tutuklu kalmasının önüne geçilmesi ve mağduriyetinin önlenmesi temin edilmekte ve kamuoyunda “yol tutuklaması” olarak bilinen uygulamaya son verilmektedir. Bu düzenleme, yakalanan kişinin yetkili hâkim veya mahkeme tarafından sesli ve görüntülü iletişim sistemiyle dinlenmesi hâlinde müdafî yardımından yararlanmasını engellemeyecektir. Müdafî, yetkili hâkimin yanında veya mahkemede bulunabileceği gibi yakalanan kişinin yanında da bulunabilecektir.

Madde 8- Koruma tedbirleri, ceza muhakemesinde maddi gerçeğe ulaşılabilmesi amacıyla başvuru tedbirlerdir. Bu tedbirler, kişilerin özgürlüklerine çeşitli kısıtlamalar getirmektedir. Koruma tedbirleri bir amaç değil, araçtır. Ancak bir suç şüphesinin varlığı, kanuni düzenleme olması ve zorunlu hallerde başvurulabilecektir. Bununla birlikte, koruma tedbirleriyle amaçlanan hedef ile tedbir arasında orantılılık olması gerekmektedir.

Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinin birinci fıkrasında yapılması öngörülen düzenlemeyle, tutuklamanın kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillere dayandırılması zorunluluğu getirilmektedir.

Bununla birlikte, Ceza Muhakemesi Kanununun 100 üncü maddesinin dördüncü fıkrasında değişiklik yapmak suretiyle, mükerrerlerin, itiyadi suçluların ya da suç meslek haline getirenlerin tekrar suç işlemelerini önlemek amacıyla yeni bir tutuklama nedeni kabul edilmektedir. Bu kişilerin suç işlediği hususunda kuvvetli şüphe sebebinin varlığı durumunda tutuklama nedeni var sayılabilecektir. Suç ve suçlulukla etkin mücadelede kullanılan ve mukayeseli hukukta birçok ülke uygulamasında yer bulan bu neden, faillerin yeniden suça yönelmelerini engelleyecektir.

Madde 9- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 116 ncı maddesinin birinci fıkrasında yapılması öngörülen düzenlemeyle, arama tedbirinin uygulanması, şüpheli veya sanığın yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda somut delillere dayalı kuvvetli şüphenin varlığına bağlanmaktadır. Arama kararını veren Cumhuriyet savcısı veya hâkim bu hususta gerçekçe göstermekle yükümlü olacaktır.

Düzenlemeyle, şüpheli ve sanıkların temel hak ve özgürlüklerinin korunması için önemli bir güvence sağlanmakta ve aramanın uygulanabilmesi bakımından tutuklama müessesinde olduğu gibi somut delillere dayalı kuvvetli şüpheyne yer verilmektedir.

Madde 10- Maddeyle, Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılması öngörülen düzenlemeyle, taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbirinin uygulanabilmesi bakımından suçun işlendiğine ve belirtilen değerlerin bu suçlardan elde edildiğine dair somut delillere dayanan kuvvetli şüphenin varlığı aranmaktadır.

Şüpheli veya sanıkların tüm malvarlığına değil sadece suçtan elde edildiği tespit edilen taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbirinin uygulanması gerekmektedir. Ancak, uygulamada şüpheli ve sanıkların nakdi ya da aynı tüm hak ve alacakları ile malvarlığına el konulduğu ve suçtan elde edilip edilmediğinin hiçbir şekilde araştırılmadığı görülmektedir. Söz konusu bu uygulama nedeniyle Anayasanın 35 inci maddesinde belirtilen mülkiyet hakkı ve 36 ncı maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı önemli ölçüde zedelenmektedir. Düzenlemeyle, taşınmazlar, hak ve alacaklar bakımından elkoyma işleminin uygulanabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, elkonulacak taşınmaz hak ve alacağın suçtan elde edildiğine ve suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınması zorunluluğu getirilmektedir.

Öte yandan, Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun maddenin ikinci fıkrasında düzenlenen katalogdan çıkarılması suretiyle, bazı soruşturmalarda sırf bu tedbirin uygulanabilmesi için soruşturmanın suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kapsamında başlatılması ve yürütülmesi uygulamasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin dokuzuncu fıkrasında yapılan değişiklikle, bu tedbire tek hâkimin karar vermesi yerine heyet halinde çalışan ağır ceza mahkemesince oybirliğiyle karar verilmesi usulü getirilmektedir.

Madde 11- Bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve elkoyma hususunu düzenleyen Ceza Muhakemesi Kanununun 134 üncü maddesinde değişiklik yapmak suretiyle, bu tedbirin verilebilmesi için ayrıca suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı aranmakta ve teklifin koruma tedbirleri bakımında öngördüğü sisteme paralellik sağlanması amaçlanmaktadır.

Bilgisayarlarda, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve elkoyma kararını veren hâkim, suçun işlendiğine dair kuvvetli şüphe oluşturan somut delilleri gerekçelendirmekle yükümlüdür.

Diğer yandan, bilgisayar veya bilgisayar kütüklerine elkoyma işlemi sırasında, sistemdeki bütün verilerin yedeklemesi yapılmaktadır. Mevcut düzenlemeye göre istemesi halinde bunlardan bir kopya çıkarılarak şüpheliye veya vekiline verilmektedir. Değişiklikle, bu uygulamanın isteğe bağlılıktan çıkarılıp zorunlu hale getirilmesi öngörülmektedir. Düzenlemeyle, yedeklemesi yapılan sistemdeki verilerde değişiklik yapıldığı iddiasının gündeme gelmesi durumunda şüpheli veya vekiline verilen yedek ile ekleme yapıldığı iddia edilen kopya arasında karşılaştırma yapılabilmesi imkânı sağlanmaktadır.

Madde 12- Ceza Muhakemesi Kanununun 135 inci maddesinin birinci fıkrasında yapılması öngörülen düzenlemeyle, teklifin koruma tedbirleri bakımında öngördüğü sisteme paralellik sağlanmakta ve iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması tedbirine karar verilebilmesi, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığına bağlanmaktadır.

Maddeye eklenmesi öngörülen ikinci fıkrayla, suçla ilgili olmayan kişilerin dinlenmesini engellemek amacıyla, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması talebinde bulunulurken hakkında bu madde uyarınca tedbir kararı verilecek kişinin kullandığı telefon hattının veya iletişim bağlantısının tespitine imkân veren kodu taşıyan cihazın sahibini gösterir belgenin talep yazısına eklenmesi zorunluluğu getirilmektedir. Bu durumda gerek iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması kararını verecek mahkemenin, gerek talepte bulunan Cumhuriyet savcısının ve gerekse Cumhuriyet savcısına bu talebi ileten kolluk görevlilerinin, bu tedbirin uygulanması bakımından daha titiz bir araştırma yapması gerekecektir. Böylelikle, suçla ilgisi olmayan başka kişilerin iletişiminin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrasında yapılması öngörülen değişikliklerle, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması tedbirinin üç ay olan süresi iki ayla, üç aylığına uzatılmasına ilişkin süre de bir ayla sınırlandırılarak, toplam altı ay olan süre üç aya indirilmektedir. Ayrıca, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak sürekli dinlemeye imkan veren “bir aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar uzatılması” uygulamasına son verilmekte ve örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili de olsa iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması altı ayla sınırlandırılmaktadır. Kişi temel hak ve özgürlüklerinden olan özel hayatın gizliliği ve haberleşme hürriyeti kapsamında özgürlükler ve suçlulukla mücadele arasında orantı sağlanması amacıyla bu tedbirin uygulanması bakımdan azami bir süre öngörülmektedir.

Süre yönünden yapılması öngörülen diğer bir değişiklik de şüpheli veya sanığın yakalanabilmesi için mobil telefonun yerinin tespiti hakkındadır. Mevcut uygulamada üç ay süreyle verilebilen bu tedbir, iki aya indirilmektedir. Üç aylığına uzatılabileceğine ilişkin mevcut hüküm ise bir ayla sınırlandırılmaktadır. Böylelikle, altı ay süreyle başvurulabilen bu tedbire, değişikliklerle en fazla üç ay süreyle başvurulabilecektir.

Diğer yandan, Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun maddenin altıncı fıkrasında düzenlenen katalogdan çıkarılması suretiyle, bazı soruşturmalarda sırf bu tedbirin uygulanabilmesi için soruşturmanın suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kapsamında başlatılıp yürütülmesi uygulamasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddede yapılan diğer bir değişikliklerle, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması tedbirine tek hâkimin karar vermesi yerine heyet halinde çalışan ağır ceza mahkemesince oybirliğiyle karar verilmesi usulü getirilmektedir. Bununla kişi hürriyeti ve güvenliği, özel hayatın gizliliği ve haberleşme hürriyeti gibi temel insan hak ve özgürlüklerinin daha güvenceli hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 13- Teklifin koruma tedbirleri bakımından öngördüğü sisteme paralellik sağlanması amacıyla Ceza Muhakemesi Kanununun 139 uncu maddesinin birinci fıkrasında yapılması öngörülen düzenlemeyle, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi tedbirine karar verilmesi, suçun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığına bağlanmaktadır.

Maddenin birinci fıkrasında yapılan değişikliklerle, gizli soruşturmacı görevlendirilmesine tek hâkimin karar vermesi yerine heyet halinde çalışan ağır ceza mahkemesince oybirliğiyle karar verilmesi usulü getirilmektedir.

Altıncı fıkranın sonuna eklenen cümleyle, suçla bağlantılı olmayan kişisel bilgilerin derhal yok edileceği hüküm altına alınmaktadır. Düzenlemeyle, özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması amaçlanmaktadır.

Madde 14- Ceza Muhakemesi Kanununun 140 ıncı maddesinin birinci fıkrasında geçen “kuvvetli şüphe” ibaresi “somut delillere dayanan kuvvetli şüphe” olarak değiştirilmek suretiyle teknik araçlarla izleme tedbirine karar verilebilmesi için daha somut bir gerekçe getirilmektedir.

Ayrıca aynı fıkrada yapılan diğer bir değişiklik, Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun bu tedbirin uygulanabileceği katalogdan çıkarılması suretiyle bazı soruşturmalarda sırf bu tedbirin uygulanabilmesi için soruşturmanın suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kapsamında başlatılması ve yürütülmesi uygulamasının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrasında yapılan değişiklik, teknik araçlarla izleme tedbirine tek hâkimin karar vermesi yerine heyet halinde çalışan ağır ceza mahkemesince oybirliğiyle karar verilmesi usulü getirilmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında yapılması öngörülen değişiklik, teknik araçlarla izleme tedbirinin süresi kısaltılmaktadır. Buna göre; dört hafta olan tedbir süresi üç haftaya, dört hafta olan uzatma süresi ise bir haftaya indirilerek, en fazla sekiz hafta olan teknik araçlarla izleme süresi azami dört haftayla sınırlandırılmaktadır. Ancak, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak, bir hafta süreyle müteaddit defalar uzatılarak teknik araçla süresiz izleme uygulamasına son verilerek, örgütlü suçlar bakımından uzatma süresi dört haftayla sınırlandırılmaktadır. Buna göre örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarda daha önce süresiz yapılan teknik araçlarla izleme, toplam sekiz haftaya indirilmektedir.

Değişiklikle, kişi hürriyeti ve güvenliği, özel hayatın gizliliği ve haberleşme hürriyeti gibi temel insan hak ve özgürlüklerinin daha güvenceli hale getirilmesi hedeflenmektedir.

Madde 15- Ceza Muhakemesi Kanununun 161 inci maddesinin beşinci fıkrasına eklenmesi öngörülen hükümler, en üst dereceli kolluk amirleri bakımından inceleme ve soruşturma izninin Adalet Bakanı tarafından verilmesi, Adalet Bakanının inceleme ve soruşturmayı, adalet müfettişleri veya Cumhuriyet başsavcıları eliyle yaptırması sağlanmaktadır.

Diğer yandan, teklifle Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi kaldırıldığından bu maddede düzenlenen bazı suçların doğrudan soruşturulacağına dair hüküm, bu maddeye eklenmektedir.

Madde 16- Ceza Muhakemesi Kanununun 169 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında yapılması öngörülen değişiklik, soruşturma aşamasında yapılan işlemler sonucu düzenlenen tutanakta işlemin tarihi ile başlama ve bitiş saatinin de belirtileceği düzenlenmektedir.

Diğer yandan, teklifle Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi kaldırıldığından bu maddede düzenlenen kolluk görevlilerinin korunması bakımından uygulanacak bazı tedbirler, bu maddeye eklenmektedir.

Madde 17- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla alınmış ve devam etmekte olan iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması; gizli soruşturmacı ve teknik araçlarla izleme koruma tedbirleri bakımından bu Kanunla kabul edilen usule ve koşullara göre bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde yeniden karar alınması zorunluluğu getirilmektedir. Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma tedbiri bakımından bu süre otuz gün olarak belirlenmektedir. Bu süreler içinde karar alınmaması durumunda bu tedbirlere ilişkin kararların uygulanmasına derhal son verilecektir.

Madde 18- Maddeyle, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemlerin, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmayacağı düzenlenmektedir.

Madde 19- Anayasanın “Yargı yolu” kenar başlıklı 125 inci maddesinde idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu; “Görev ve sorumlulukları, disiplin kovuşturulmasında güvence” kenar başlıklı 129 uncu maddesinde, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarının, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak, ancak idare aleyhine açılabileceği düzenlenmiştir.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun “Kişilerin uğradıkları zararlar” kenar başlıklı 13 üncü maddesinde, kişilerin kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açacakları düzenlenmiştir.

Söz konusu Anayasa hükümleri ve Devlet Memurları Kanunu hükmüne uyum sağlanmak amacıyla mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi halinde tazminat davasının ancak ilgili idare aleyhine açılabileceği düzenlenmektedir.

Madde 20- 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmak suretiyle bazı suçların soruşturulması ve kovuşturulması amacıyla görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin görevlerine son verilmektedir.

6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesiyle, Ceza Muhakemesi Kanununun yürürlükten kaldırılan 250 nci maddesine göre görevlendirilen mahkemelerde görülen davaların kesin hükümle sonuçlandırılıncaya kadar bu mahkemelerce bakılmaya devam edileceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeden kaynaklanan aynı suçta farklı mahkemelerin bakması şeklindeki uygulamaya son verilmesi amacıyla geçici 2 nci madde yürürlükten kaldırılmaktadır.

5190 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununda Değişiklik Yapılması ve Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kaldırılmasına Dair Kanunla, Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılmış olduğundan maddede bu mahkemelere yapılan atıf yürürlükten kaldırılmaktadır.

Silahların eşitliği ilkesine göre iddia ve savunma makamlarının eşit haklardan yararlanmaları, taraflardan birine tanınan hakların, diğerine de aynen tanınması gerekmektedir. Bu durum, savunma hakkının gerçekten hakkıyla yapılmasının zorunlu bir gereğidir. Soruşturma aşamasında müdafinin dosya içeriğini incelemesinin engellenmesi savunma hakkının kısıtlanması anlamına gelmektedir. Bu nedenle, Ceza Muhakemesi Kanununun 153 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki hükmün kaldırılması suretiyle, müdafinin soruşturma dosyasını incelemesi yönündeki sınırlandırma kaldırılmaktadır.

Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının kararları nedeniyle açılacak tazminat davalarına ilişkin usul ve esasları belirleyen 2802 sayılı Kanunun 93/A maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 21- Yürürlük maddesidir.

Madde 22- Yürütme maddesidir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygıyla arz ederiz.

Akif Hamzaçebi
İstanbul

Ali Rıza Öztürk
Mersin

Dilek Akagün Yılmaz
Uşak

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1989)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	Anayasa Komisyonu Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

GEREKÇE

01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 8,5 yıllık uygulamalarında; ceza muhakemesi kanunda, tutuklama ve diğer koruma önlemleri yönünden yaşanan sorunlar, ülkemizin gündemini sürekli meşgul etmektedir. AİHM'nin çok sayıdaki kararı, Türkiye'de tutukluluk kurumunun iyi çalışmadığını, insanların haksız yere özgürlüklerinden yoksun bırakıldıklarını göstermektedir. AİHM'si, Türkiye'de yargılama sisteminden ve yasadan kaynaklanan “yaygın ve sistematik” bir sorun olduğunu ve bu sorunun, mahkemelerin tutuklama ya da tutukluluğun devamına karar verirken “..suçun niteliği, kanıtların durumu, dosyanın içeriği..” şeklinde soyut, klişe bir gerekçe kullanmalarından; tutukluluğun hukuka uygunluğunu incelerken çekişmeli bir duruşma yapmamlarından kaynaklandığını belirterek Türk Hükümeti'nden bu durumun düzeltilmesi için gerekli önlemleri almasını istemektedir.

Hukuk Devleti kavramına, mevzuatta yer vermek yeterli değildir. Bu kavramlara işlerlik kazandırılması, uygulanabilirliğinin sağlanması, tüm topluma egemen kılınması, toplumda böyle bir inancın yerleşmesi; Hukuk Devleti'nin fiilen var olduğunun kanıtı olabilir. Son dönemlerde insan hak ve hürriyetleri ile adil yargılama hakkının ihlali yönünde ciddi endişe taşınmasını gerektiren çok sayıda örneklerle karşılaşılmaktadır. Adil yargılanma, insan hak ve hürriyetleri ve adalet kavramları asıl değil, ikincil konuma düşmüştür. Temel insan hak ve hürriyetleri ihlal edildikten sonra telafi mekanizmaları işletilmeden önce bu kavramların üstünlüğünün asıl olduğu kabul edilmeli ve bunun için gerekli önlem ve denetim mekanizmaları etkin bir şekilde işletilmelidir. Ceza Muhakemesi, gerçeğin araştırılması ve suçlunun cezalandırılması yanında sanığın korunmasını da esas almıştır. Bu ilkelerden birinin eksik kalması, yargılamanın eksik yapıldığı sonucunu verir. Ceza Muhakemesinin amacının, sanığı cezalandırmak olduğu eski dönemlerdeki alışkanlığı sürdüren toplumlarda tutuklama; peşin bir ceza olarak değerlendirilmekte, tutukluluğun keyfi olması veya somut olayın koşullarında orantısız olması ya da makul süreyi aşması, ilkel düşüncelerin etkisiyle doğal karşılanmaktadır.

Oysa çağdaş hukuk sistemlerinde tutuklama; peşin bir ceza değil, ceza muhakemesinin amacına ulaşmasını sağlamak için başvurulacak geçici bir önlem olarak kabul edilmektedir. Tek başına Tutuklama bile, henüz kesin hükümle suçluluğu sabit olmadan kişiyi özgürlüğünden alıkoyduğundan gerek anayasa ve yasalarda, gerekse insan haklarına ilişkin uluslararası metinlerde sıkı koşullara bağlanmıştır. Çağdaş Hukuk Sistemlerinin Ceza Muhakemesinde Tutuklamaya, ancak yasada aranan tüm koşullar gerçekleştiği ve başka önlemlerle tutuklamadan beklenen sonuca ulaşılması mümkün olmadığı hallerde başvurulmaktadır.

Anayasanın 19. maddesi hükmüne göre tutuklanan kişilerin; makul süre içinde yargılanmayı ve soruşturma veya kovuşturma sırasında serbest bırakılmayı isteme hakları vardır. Anayasanın 141. maddesinin son fıkrası hükmünde; davaların, en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması öngörülmüştür.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine göre bir suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul nedenlerin bulunması dolayısıyla yakalanan veya tutulu durumda bulunan herkesin, makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır.

Ülkemizdeki uygulama, yasal düzenlemelerin aksine, -olağan dışı hukuk rejimlerinde dahi çiğnenemez olan- “suçsuzluk karinesi”ni ortadan kaldırmaktadır.

Bu konuda, bizde tutuklama süresi, İHAS uygulaması ışığında çok uzun kabul edilmektedir. Türkiye’de yargı mekanizması, adaleti gerçekleştirmeye elverişli bir işleyişe sahip değildir. Ülkemizde adaletin tecellisi, hem nicelik, hem nitelik yönünden sorunludur. Adaletin tecellisi için vazgeçilmez bir örgüt olan adli kolluk, uzun yıllardır gündemde olduğu halde nedense sürüncemede bırakılmıştır.

Ülkemiz uygulamasında tutukluluk; geçici bir önlem olmaktan çıkmış, fiili mahkûmiyete dönüşmüştür. Tutuklama, amacı dışında ve kötüye kullanılan bir kurum haline gelmiştir. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 100. maddesinin 3. fıkrasında yer alan; katalog suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde tutuklama nedeni var sayılabilir düzenlemesi, adeta otomatik bir tutuklama hükmü gibi anlaşılmaya ve uygulanmaya başlanılmıştır. Herhangi bir suç fıkradaki katalog suçlar arasında kalmasa bile, ikiden fazla kişinin mevcudiyeti örgüt olarak nitelendirilerek durum fıkraya sokulmakta ve tutuklamaya gidilmektedir. Oysa fıkraya giren bir suç söz konusu olsa dahi tutuklama zorunluluğu bulunmamaktadır. Anayasa ve Uluslararası sözleşmeler uyarınca asıl olan kişi özgürlüğüdür. Sınırlama ise istisnadır. Bu düzenleme, maddede sayılan suç isnatları ile hâkim önüne çıkartılan her kişi açısından tutuklama nedeni var sayılarak zorunlu tutuklanması uygulamasına dönüşmüştür. Soruşturmalarda peşin olarak tutukluğa karar verilerek deliller sonradan toplanmakta, bilahare yargılamalar yapılmaktadır. Ancak bu esnada kişilerin en temel hak ve özgürlükleri kısıtlanmaktadır. Maddenin genel düzenlemesi tutuklama tedbirini karşılayacak niteliktedir. İlave bir düzenleme yapılması gerekli değildir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, suçun ağırlığı, niteliği gibi gerekçelerle kişilerin tutuklanamayacağı ya da tutukluluk halinin devamına karar verilemeyeceğini belirtmektedir. Suçları sayma suretiyle katalog suç modeli anlayışı getiren 5271 sayılı kanun’un amacının uygulamaya yansımadağı, uygulamadaki deneyimlerle görülmekle CMK 100/3. fıkrası tamamen kaldırılması amaçlanmıştır.

Ülkemiz uygulamasında karşılaşılan tutuklama nedenleri ve uzun tutukluluk süreleri, gerek Anayasamızın 19. maddesinin ruhuna, gerekse Anayasamızın 90. maddesinin son fıkrası uyarınca iç hukukumuzun bir parçası olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırılık teşkil etmektedir. Bu durum, Ülkemizin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi önünde birçok defalar mahkûm olması sonucunu doğurmuştur. Bu nedenle keyfi ve sınırsız süreli tutukluluk halini son vermek amacıyla CMK 102.maddesi hükmü getirilmiştir. CMK'nın "Tutuklulukta geçecek süreye ilişkin md. 102'nin yürürlüğü, önce 2008'e; sonra, 2010'a ertelenmiştir. İlgili yasal düzenlemeye göre madde, CMK m. 250/1-c bendinde yazılı suçlar ile ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren suçlar bakımından 31 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kişilerin hak ve özgürlüklerini güvence altına almak, yasa koyucunun asli görevlerinden biridir. Hal böyle iken 31 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe giren, ağır ceza mahkemelerinde uygulanacak tutukluluk sürelerine ilişkin düzenleme, kanunun muğlak lafzı nedeniyle yargı ve bilim çevreleri ile kamuoyunda tartışmalar yaratmıştır. Yasada öngörülen tutukluluk sürelerinin sınırlarıyla ilgili olarak farklı yorum ve değerlendirmeler yapılmaktadır.

CMK 102. maddesinin yürürlüğe girmesiyle birlikte açığa çıkan eşitsizlik ve adaletsizlik, ülkemizde tutuklama kurumu aracılığıyla yargı sisteminin kötü işleyişini bir kez daha açığa çıkarmıştır..

Kimi yorum ve değerlendirmelerde; CMK 102/2 maddesindeki "Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez." Hükmünde öngörülen uzatma süresi, 2 yıllık tutukluluk süresini de aşar şekilde 3 yıl olarak kabul edilerek; kişinin, 5 yıl tutuklu kalması sonucunu doğuracak şekilde değerlendirilerek sanık aleyhine olabilecek en uç noktaya varılmıştır.

Kişilerin temel hak ve özgürlüklerini, çağdaş ve uygar düzeyde koruması gereken ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uyum sağlamak için CMK 102. maddesini koyan yasama organının, sonuçta ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde 5 yıla varan tutukluluk sürelerini hukuka uygun olarak kabul eden bir düzenleme yapmış olduğunun kabul edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle, CMK 102/2. maddesindeki değişiklik teklifi ile; madde hükmündeki muğlaklığın giderilmesi ve madde metninin, konuluş amacına, Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine uygun şekilde açık anlaşılır hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Hukuk, Adalet temeline dayanır. Adalet de gücünü toplumsal vicdandan alır. Toplumsal vicdanı kanatan, adalete dayanmayan hukuk, kabul edilemez. Bu nedenle bir yandan tutuklu kişinin hakkı korunurken bir yandan toplumsal vicdanın kanatılmaması gerekir. Bunun içindir ki ilk derece mahkemelerinde haklarında mahkûmiyet kararı verilen tutuklu kişiler ile haklarında henüz bir karar verilmemiş olan tutuklu kişiler arasında bir ayırım yapılması gerektiği açıktır. Zira tutuklu bulunsun ya da bulunmasın ilk derece mahkemesinde mahkûm olan bir kişi; hakkında mahkûmiyet kararının verilmesinden sonra özgürlüğünden yoksun bırakılması öngörülen kişi durumundadır. Dahası ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararından sonraki kanun yolları aşamasında tutuklu kişi hakkında mahkûmiyet kararı kesinleşmemiş olsa bile, yasada öngörülen şekilde yargılaması yapılarak suçunu tespit eden bir karar vardır.

Bu nedenle CMK 102. maddesindeki süre içinde ilk derece mahkemesince CMK 102. maddesindeki süre içinde yargılaması yapılarak mahkûmiyet kararı verilen tutukluların, CMK 102/1-2. maddesinden yararlanmalarını için CMK 102 maddesine 3. fıkra eklenmiştir. Ancak ilk derece mahkemeleri tarafından verilecek mahkûmiyet kararlarının, tutukluluk halinin uzaması konusunda yeni bir gerekçe olarak kabul edilmesinin doğurabileceği birtakım sakıncaları ve tutukluluk sürelerine ilişkin mevcut şikâyetleri önlemek için ilk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararından sonraki kanun yolları aşamasında bir tavan süre belirlenmesi gerekmiştir.

Öte yandan milli iradenin temsilcisi olan milletvekili hakkında, suç işlediğine dair kesinleşmiş bir mahkeme kararı olmaksızın tutuklu bulunması; milletvekillerinin, Anayasanın 7. maddesi uyarınca Egemenlik Kapsamında sahip oldukları yasama hakkını kullanamaz, yasama görevini yapamaz hale getirmektedir. Nitekim Anayasa mahkemesine yapılan Bireysel Başvurular nedeniyle Anayasa Mahkemesi milletvekillerinin tutuklu kalmasını Anayasanın 67. ve 19. maddesine aykırı bulmuştur. Anayasanın 83. maddesinde tanınan yasama dokunulmazlığı, milletvekilinin hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılamayacağına ilişkin olup, 2. fıkrası ile Anayasanın 14. maddesi durumlar yönünden getirilen istisna, milletvekilleri hakkındaki soruşturma ve kovuşturmanın devam edeceğine ilişkin olup, milletvekilinin tutuklu ya da hükümlü kalmasını gerektirmemektedir. Yani, hakkında soruşturma ya da kovuşturma bulunan bir kimse, milletvekili seçilince Anayasa 83/1. fıkrası uyarınca, hakkındaki soruşturma ya da kovuşturma tamamen durmakta iken, Anayasanın 14.maddesinde sayılan nedenlerle hakkında soruşturma ya da kovuşturma bulunan kimse, milletvekili seçilince Anayasa 83/2. maddesi uyarınca hakkındaki soruşturma ve kovuşturma durdurulmamaktadır. Bir kişinin hakkındaki davanın devam etmesi başka bir konu; tutuklama, başka bir konudur. Tutuklama, tutuklamaya itiraz ve bu itirazlarla ilgili yargı kararları; ana davadan tümüyle bağımsız ve ayrı bir süreçtir. Bir kişinin tutuklanması ya da tutuklu yargılanması, sonunda o kişinin mahkum olacağını göstermez, Aynı şekilde tutuksuz olarak yargılanmak da o davanın beraatla sonuçlanacağını göstermez. Bir kişinin hakkındaki soruşturma ya da kovuşturmanın devam etmesi, o kişinin tutukluluk halinin devamını gerektirmez O nedenle Yasama dokunulmazlığının istisnasını düzenleyen 83/2. maddesi hükmü milletvekillerinin tutukluluğunun ve hükümlü kalmasının dayanağı olamaz.

Adli kontrol koruma tedbiri, ilk defa 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 109 ve devamı maddelerindeki düzenlemelerle hukuk sistemimizde yerini almakla beraber; bu maddelerdeki düzenlemelerin, tutuklamanın uygulamamızda ortaya çıkardığı sakıncaları giderme bakımından yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

Keza, Ceza Muhakemesi Kanununun mevcut düzenlemesine göre, adli kontrol koruma tedbiri, tutuklama sebeplerinin varlığı halinde ancak belirli ağırlık derecesine varmamış olan suçlardan dolayı şüpheli veya sanık olan kişilerle ilgili olarak uygulanabilmektedir. Çağdaş Hukuk Sistemlerinin Ceza Muhakemesinde olduğu gibi ceza muhakemesi sürecinde adli kontrol koruma tedbirinin daha etkin olarak uygulanabilmesini sağlamak ve başka önlemlerle tutuklamadan beklenen sonuca ulaşılması mümkün olduğu hallerde tutuklamayı önlemek amacıyla verilmiştir.

TMK 10. maddesi ile kurulmuş özel yetkili Mahkemeler, hukuk sistemimize 1973 tarihinde giren, 1976 da kaldırılan, sonra 12 Eylül 1980 Darbesinden sonra yeniden kurulan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yerine CMK 250,251,252 maddelerine göre kurulan Özel Yetkili Mahkemelerin yerine 6352 sayılı yasa ile ikame edilen mahkemelerdir. 6352 sayılı yasa ile CMK 250. maddesi ile kurulan özel yetkili mahkemeler kaldırılmış gibi yapılarak TMK 10.maddesi ile özel yetkili mahkemeler kurulmuştur. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'ndaki 250-252. maddeleri uyarınca özel yetkili mahkemeler, TMK 10. maddesinde yer alarak varlığını korumuştur.

Diğer ağır ceza mahkemelerinden farklı soruşturma ve kovuşturma usulleri uygulayabilecek olması nedeniyle, uygulamada bu mahkemeler, “Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri” olarak anılmaktadır.

Özel yetkili ağır ceza mahkemelerinde, soruşturma ve kovuşturmalarda özel bir muhakeme usulü uygulanmaktadır. TMK 10. maddesinde düzenlenen bu muhakeme usulü, esasen CMK m. 250-252 maddesi uyarınca kurulmuş özel yetkili mahkemelerdeki ve ondan önceki Devlet Güvenlik Mahkemelerindeki özel muhakeme usulü ile aynıdır.

3713 sayılı yasanın muğlak ve çok geniş bir yelpazeyi terör suçu olarak kabul etmesi ile infaz ve yargılamaya yöntemindeki farklılıklar birlikte değerlendirildiğinde 3713 sayılı yasanın; suç ve cezaların yasallığı ilkesini yok ederek, asıl yönelmesi gereken silahlı örgüt mensuplarını değil demokratik tepki gösterebilecek ya da anayasa tarafından güvence altına alınmış haklarını kullanan kişileri hedef haline getirdiği söylenebilir. Ceza hukukunun temel ilkelerine göre cezalar fiilin ağırlığı ile orantılı olmalıdır. TMK da yaptırım bağlanan eylemler ve faaliyetlerle öngörülen cezalar arasında orantılılık/uyumluluk yoktur. Bu haliyle ceza adaletinden uzak ilkel bir “öç alma” duygusunun, yaklaşımının egemen olduğu görülmektedir. Paraya çevrilememe, uzun koşullu salıverme süreleri, tecrit gibi ikincil sonuçlar, ıslah ya da önlemden ziyade suçluları “çürütme” amacının güdüldüğünü ortaya koymaktadır.

Özellikle 6352 sayılı yasanın görüşülmesi sırasında tasarının 74. maddesinde verilen önerge ile TMK’nu başlığı ile birlikte değiştirilerek; bir ceza usul yasası olan CMK 250-251-252 madde hükümlerinin ve TMK’nun bazı maddelerinde yer alan hükümlerin, TMK 10. maddesinde toplanması, bu maddenin, daha da hukuk dışı bir madde haline almasına neden olmuştur.

TMK Madde 10 maddesinde en son yapılan değişiklikle önceki halinden de daha antidemokratik hale gelmiş, madde silahların eşitliği, ilkesine açıkça aykırı olup adil yargılama olanağını ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle TMK 10. maddesinin bütün hükümleri ile birlikte kaldırılması önerilmiştir. Maddede;

Yakınlarına “derhal bildirme” yerine sadece bir yakınına üstelik Cumhuriyet Savcısının emriyle koşulu getirmekte, ayrıca soruşturmanın amacını tehlikeye düşmesi gibi gene anayasaya aykırı bir ön koşul getirilmektedir. Şüphelinin müdafii ile görüşmesinin 24 saat süre ile kısıtlanması, kabul edilemez bir şekilde savunma hakkını sınırlar, “hukuki yardıma kısıtlama getirilmesi” ifade almadan daha geniş bir kısıtlamaya işaret eder. Yalnızca bir avukatın görüşmesi, başvuruda bulunması gibi avukatlık kanunundan kaynaklanan yetkileri de kısıtlamaktadır. Oysa AYM 1991/118 E-1992/20 sayılı kararında savunma haklarının suç türlerine göre kısıtlanmayacağını hükme bağlamıştır. Tutulan tutanaklarda görevlilerin açık kimliklerini yazmamaları anlamsız bir düzenlemedir. Delillerin tartışılması esnasında silahların eşitliği ilkesini zedelemektedir. Dosya içeriğinin CMK hükümlerine göre daha ileri düzeyde savunmaya kapatılarak adil yargılama ve silahların eşitliği ilkesi ortadan kaldırılmaktadır. Avukat hele sorguda bulunmamış ise yakalama, hatta tutuklama müzekerelerini bile göremeyecektir. Bu fıkranın hukuka aykırılığı bir yana savunmayı imkânsız hale getirmektedir. CMK 135,139 ve 140 maddelerdeki istisnalar devre dışı bırakılırken dinleme, gizli soruşturma ve teknik araçlarla izleme gibi ağır koruma tedbirlerinin kapsamı genişletilerek örgütün üyesi olmayan kişilere de uygulanabilir hale getirilmiştir. Bu nedenlerle önerilen değişiklikle TMK 10. maddesinin de kaldırılması önerilmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kaldırılmasına ilişkin 5190 sayılı Kanun tasarısının genel gerekçesinde; DGM’lerin kaldırılması için aşağıda belirtilen gerekçe TMK 10. maddesi ile Özel Yetkili mahkemelerin kaldırılması için de geçerlidir.

“..taraf olduğumuz İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesinin, özellikle “adil yargılama hakkı” başlıklı 6 ncı maddesinin gereklerinin yerine getirilmesi Ülkemiz bakımından da bir yükümlülük haline gelmiştir. Demokratik ve çağdaş hukuk devletinin bir gereği olarak, insan haklarını temel alan bir yargılama usulünün, suçun işleniş şekli ve nev’i ne olursa olsun benimsenmesi, adil ve çağdaş hukuk normlarının ihdası suretiyle mahkemelerin yapılandırılması,

bu ilkelere uymayan düzenlemelerin pozitif hukuk düzenimizden çıkartılması, Devletimiz ve toplumumuz için bir beklenti ve ihtiyaç haline gelmiştir. Görüldüğü gibi, DGM'lerin kaldırılması çabasının altında; demokratik ve çağdaş hukuk devletinin bir gereği olarak, insan haklarını temel alan bir yargılama usulünün, suçun işleniş şekli ve nev'i ne olursa olsun benimsenmesi, adil ve çağdaş hukuk normlarının ihdası suretiyle mahkemelerin yapılandırılması, bu ilkelere uymayan düzenlemelerin pozitif hukuk düzenimizden çıkartılması yatmaktadır. Bu anlamda esasen bu kanunla amaçlanan en temel şey, sadece bir mahkemenin (DGM'lerin) kapatılması değil, bu mahkemelerde uygulanan muhakeme usulünden vazgeçilerek, daha demokratik, modern hukuk devletinin ceza hukuku algısına uygun, temel hak ve özgürlüklerin öncelendiği bir muhakeme usulü kabul ederek bu usulün uygulanabileceği adli bir yapılanma tesis etmektir.”

TMK 10. maddesiyle Özel yetkili ağır ceza mahkemeleri, birden çok ili kapsayacak şekilde kurulmuştur. Özel yetkili ağır ceza mahkemelerinin örgütleniş yapısına bakıldığında teknik anlamda bir ihtisas mahkemesi olma özelliği yoktur. Bu haliyle özel yetkili ağır ceza mahkemeleri, nitelik itibarıyla adli yargı ilk derece mahkemeleri kapsamında bir genel ceza mahkemesi olma özelliği taşımaktadır. Örgütlenme anlamında genel görevli bir ağır ceza mahkemesinden hiçbir farkı yoktur. Bu anlamda genel görevli ağır ceza mahkemeleri ile özel yetkili ağır ceza mahkemeleri arasındaki tek fark, belli suçlar bakımından yapılacak yargılamalar açısından yapılan yetkilendirmede yer almaktadır. Dolayısıyla belli suçların yargılanması için özel olarak yetkilendirilmiş olmak ve bu mahkemelerde görev yapan üyelerin Adli Yargı Adalet Komisyonlarınca başka birimlerde görevlendirilememeleri, o mahkemenin ihtisas mahkemesi olduğunu göstermez.

Yine aynı şekilde TMK m.10'da soruşturmayı yapacak olan savcılarının da özel olarak görevlendirileceği vurgulanmasıyla birlikte ayrı bir savcılık teşkilatının öngörülmemiş olması da, özel yetkili ağır ceza mahkemelerinin teknik anlamda bir ihtisas mahkemesi olmadığını ortaya koymaktadır.

TMK 10. incelendiğinde görülmüştür ki esaslı olarak kaldırılan şey sadece CMK m. 250 - 252 sadece mahkemenin adıdır. DGMKYUHK'nın. CMK m. 250-252 maddesi ile yetkili mahkemelerin ruhu TMK 10 içinde yaşatılmaya devam edilmektedir. Bu anlamda A.B. giriş sürecinde hukuksal bir adım olarak yapılan bu değişikliğin bu anlamda hiçbir anlamı kalmamıştır. Çünkü öncelikle amaçlanan şey CMK 250. maddesi ile yetkili mahkemelerdeki özel muhakeme usulünün revize edilmesi ve demokratik bir hukuk devletini temel standartlarına ulaşılmasıydı. Ancak yargılama usulünde niteliksel bir sistem değişiklik yapılmadan sadece bir özel mahkemeyi kapatarak tüm yetkileri aynen özel yetkilendirilmiş başka bir mahkemeye vermek ve bu yetkileri de Usul kanunu olmayan TMK'ya aktarmak hiçbir anlam ifade etmeyen bir çaba olma özelliği taşımaktadır.

TMK m. 10. da yer alan suçların soruşturulması ve kovuşturulması için özel bir teşkilatlanmaya da ve bu bağlamda özel bir muhakeme usulüne gerek yoktur.

Hem büyük iddialarla ve bir sistem değişikliği beklentisiyle DGM'leri ve CMK 250. maddesiyle yetkili mahkemeleri kaldırıp hem de sanki hiçbir şey değişmemiş gibi tüm yetkileri aynen başka bir mahkemeye vermek anlamsız bir çabadır. Bu nedenle her şeyden önce özel yetkili ağır ceza mahkemesi sistemi kaldırılmalı ve CMK, DGM'nin ruhundan kurtarılmalıdır. İktidar Milletvekilleri tarafından verilen tasarınının 74. maddesi ile ilgili verdiği önerenin gerekçesinde her ne kadar Özel Yetkili mahkemelerin kaldırıldığı belirtilmekteyse de, önerge ile değişiklik olarak sunulan öneriler incelendiğin de, özel yetkili mahkemelerin kaldırılmadığı, soruşturma ve kovuşturma da tanınan özel yetkilerin kaldırılmadığı, CMK 250-251-252 maddesi hükümlerin TMK 10. maddesine taşındığı açıktır.

Özel yetkili mahkemelere soruşturmada ve kovuşturma tanınan “özel yetki”; ayrıcalıklı durum, aynen sürdürülmektedir. İktidar, yargıdaki özel yapılanmanın sürdürülmesinden medet ummayı sürdürmektedir. Ülkemizde kesintilerle 32 yılı bulan bir süredir uygulanmakta olan ve önceleri Devlet Güvenlik Mahkemeleri, CMK 250. maddesiyle ve şimdi de TMK 10. maddesiyle Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri tarafından yapılan yargılamaların, bunca yıllık zaman zarfında halen tartışmalı uygulamalarını sürdürdüğünü, “İhtisas Mahkemeleri” olarak kişilerin hukuk güvenliğini sağlama amacına hizmet edemediğini göstermekte ve tüm hak ihlallerinin yanı sıra uzun. tutukluluk süreleri nedeniyle, Türkiye’nin her geçen gün artan başvurularla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nce tazminata mahkûm edilmesi sonucunu doğurmasına sebebiyet vermektedir. TMK 10. maddesiyle özel yetkili mahkemeler, CMK 250. maddesiyle kurulmuş Özel yetkili ağır ceza mahkemeleri ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine aykırı olduğu için kaldırılan Devlet Güvenlik Mahkemelerinin devamıdır. Devletin birey için var olduğu sistemlerde, yani demokrasilerde mahkemelerin devleti korumak gibi bir görevleri yoktur. Mahkeme, adil yargılanma ilkesi çerçevesinde maddi gerçeği bulmak ve hukuki sorunu çözmekle yükümlüdür. Buna karşın, amaç devleti korumak olur ise savunma hakkı, adil yargılanma hakkı, bireylerin hakları görmezden gelinir ve devletin korunması adına devlete hâkim kılınmak istenilen ideolojinin yerleştirilmesi ve muhaliflerin, azınlığın, düşüncesini açıklayanların bastırılması için başkalarına ibret olma amaçlı yol ve yöntemler izlenir. Bu nedenlerle, aynı hukuk sistematiği içinde farklı yetkilere sahip mahkemelerin bir araya getirilerek yargı birliğinin daha fazla zedelenmemesi için söz konusu mahkemelerin kaldırılması gerekmektedir.

2802 sayılı yasanın 93/A maddesi, hâkim ve savcılarının keyfi ve hukuk kurallarına aykırı davranışlarının önüne geçmek amacıyla yeniden düzenlenmiş olup, bazı nedenlerin varlığı hâlinde hâkim ve savcılara karşı doğrudan tazminat davası açılması imkânı getirilmiştir.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ GRUP BAŞKANVEKİLİ İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ VE MERSİN MİLLETVEKİLİ ALİ RIZA ÖZTÜRK İLE
1 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**5271 SAYILI CEZA MUHAKEMESİ KANUNU'NDA VE BAZI KANUNLARDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesinin 1 .fıkrasındaki "olguların" ibaresi, "somut kanıtların" şeklinde değiştirilmiş,3. fıkrası yürürlükten kaldırılmış, diğer fıkralar buna göre teselsül ettirilmiştir.

MADDE 2- Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 102. maddesinin 2.fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki şekilde (3.) ve (4.) fıkralar eklenmiş, (3.) fıkra ise, 5.fıkra olarak değiştirilmiştir.

"MADDE 102-

(2) Ağır Ceza Mahkemelerinin görevine giren işlerde tutukluluk süresi; en çok iki yıldır. Ancak bu süre, zorunlu hallerde gerekçeleri gösterilerek **en çok 1 yıl daha uzatılabilir.**"

(3) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerle ilgili 2.fıkradaki tutukluluk sürelerine ilişkin sınırlar, **istinaf ve temyiz incelemesi aşamasında uygulanmaz.** Tutuklu işlere ilişkin istinaf ve temyiz incelemeleri, toplamda en çok bir yıl içinde karara bağlanır. Haklarındaki istinaf ve temyiz incelemeleri, toplamda en çok bir yıl içinde karara bağlanmayan tutuklu sanıklar, derhal salıverilir."

(4) Tutuklu iken milletvekili seçilen bir kimsenin, milletvekili seçildiğini gösteren belgenin, ilgili mahkemeye ibrazı üzerine tutukluluk haline derhal son verilir. Seçimden önce soruşturmasına başlanılmak olmak kaydıyla Anayasanın 14.maddesindeki durumlarda soruşturma ve kovuşturma, tutuksuz olarak aynen sürdürülür. Yargılamanın, sanığın milletvekili iken mahkumiyetiyle sonuçlanması halinde verilen cezanın infazı, dönem sonunda milletvekilliği sıfatının sona ermesine bırakılır.

MADDE 3- 04/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 109 uncu maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Adli kontrol tedbiri"

MADDE 109- (1) (a)Tutuklama nedenlerinin varlığı halinde,

(b) Kendisine karşı veya kendisi tarafından yeni bir suç işlenebileceği hususunda somut şüphe sebeplerinin varlığı halinde,

şüpheli veya sanığın tutuklanması yerine adli kontrol altına alınmasına karar verilebilir.

(2) Kanunda belirlenen azami tutukluluk sürelerinin dolmasına rağmen kovuşturmanın, henüz sona ermemesi ve tutuklama sebeplerinin varlığını devam ettirmesi halinde, sanığın adli kontrol altına alınmasına karar verilir.

(3) Adli kontrol tedbiri olarak, şüpheli veya sanık hakkında;

- a) Yurt dışına çıkışının yasaklanmasına,
- b) Konutunu terk etmemesine,
- c) Belirli bir yerleşim bölgesini terk etmemesine,

ç) Belirli bir yerleşim bölgesine, belirli bir konut, işyeri ve çevresine, alkol tüketiminin yapıldığı eğlence yerlerine, çocukların toplu olarak buldukları yerlere, okul öncesi eğitim verilen binaların, ilköğretim ve ortaöğretim okullarının yakın çevresine gitmemesine,

d) Sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak yaralamaya veya ölüme sebebiyet verilmiş olması halinde, ilgili ehliyet ve ruhsat belgesinin geri alınmasına,

e) Silâhla işlenen bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, sahip olunan silah bulundurma ve taşıma belgesinin geri alınmasına,

f) Güvence karşılığında serbest bırakılmasına, karar verilebilir.

(4) Üçüncü fıkranın (b), (c) ve (d) bentlerinde düzenlenen adli kontrol tedbirleri, şüpheli veya sanığın belirli bir mercie düzenli aralıklarla başvurarak imza tatbiki suretiyle ya da alt sınırı 4 yıl ve daha fazla bir suçtan yargılananlar hakkında elektronik izleme sistemi kullanılarak uygulanabilir. Şüpheli veya sanığın bu tedbirlerin gereklerine aykırı hareket etmekte ısrar etmesi halinde, tutuklanmasına karar verilir.

(5) Üçüncü fıkranın (d) ve (e) bentlerinde düzenlenen adli kontrol tedbirlerinin uygulanması sürecinde, ehliyet ve ruhsat belgesinin geri alınmasına rağmen, bunların icrasına imkan sağladığı faaliyete devam eden şüpheli veya sanık, bu faaliyetin ehliyet ve ruhsat belgesi olmaksızın icrasını suç olarak tanımlayan ilgili kanun hükümlerine göre cezalandırılır.

(6) Üçüncü fıkranın (f) bendinde düzenlenen adli kontrol tedbirinin, şüpheli veya sanığın;

a) Mali durumu göz önünde bulundurulmak suretiyle belirlenecek bir miktar paranın Maliye hazinesine yatırılması,

b) Sahibi bulunduğu bir veya birkaç gayrimenkul üzerinde ipotek tesisi,

c) Sahibi bulunduğu şirket hisselerinin ve sair menkul değerlerin rehin alınması suretiyle uygulanmasına karar verilebilir. Sahibinin açık rızasının varlığı halinde, başkasına ait malvarlığı değerleri de bu fıkra hükümlerine göre güvence olarak gösterilebilir.

(7) Altıncı fıkranın (b) ve (c) bentlerine göre ipotek veya rehin işleminin tesisinde, (a) bendine göre belirlenen para esas alınır. Söz konusu fıkranın;

a) (b) bendi hükmü ancak belediye sınırları içinde bulunan ve emlak vergisi bağlamında bildirimde bulunulan gayrimenkullerle ilgili olarak uygulanabilir;

b) (c) bendi hükmüne göre karayolu taşıma araçları, ancak kasko sigortası yapılmış olması halinde ve kasko bedelinin belirlenmesinde esas alınan değer dikkate alınmak suretiyle rehnedilebilir.

(8) Adli kontrol koruma tedbirine karar verilmesinde ve tedbirin belirlenmesinde şüpheli veya sanığa yüklenen suç ile suçun işlenme biçimi, şüpheli veya sanığın sosyal konumu ve kişilik özellikleri göz önünde bulundurulur.

(9) Şüpheli veya sanık hakkında bu madde hükümlerine göre, bir veya birden fazla adli kontrol tedbiri uygulanabilir; uygulanan adli kontrol tedbiri değiştirilebilir veya kaldırılabilir.

(10) Şüpheli veya sanık hakkında verilen adli kontrol tedbiri kararı, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezi görevlilerinin gözetim ve denetimi altında uygulanır. Adalet Bakanlığının bu amaçla teşkilatlanmadığı yerlerde bu denetim ve gözetim görevi genel kolluk tarafından yerine getirilir.

(11) Şüpheli veya sanığın, adli kontrol tedbirlerinin uygulanması sürecinde;

a) Varestede tutulmamasına rağmen, duruşmalara özürsüz olarak gelmemekte ısrar etmesi,

b) Alt sınırı 5 yıl ve yukarısı olan kasten yeni bir suç işlemesi halinde ya da alt sınırı ne olursa olsun kasten işlediği yeni bir suçtan mahkum olması halinde tutuklanmasına karar verilir.

4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun kapsamında evli olsun yada olmasın eşe-boşanmış eşe, çocuklara karşı ve eşinin ve ailesinin diğer fertlerine karşı işlenen suçlar ya da özel kanunlardan kaynaklı düzenlemeler, bu hükmün kapsamı dışındadır.

(12) Onbirinci fıkra hükümlerine göre tutuklanmasına karar verilmesi halinde, adli kontrol tedbirinin uygulanması bağlamında güvence olarak,

a) Şüpheli veya sanığın Maliye hazinesine yatırmış olduğu paranın mülkiyeti Devlete geçer.

b) Üzerinde ipotek tesis edilen veya rehin alınan malvarlığı değeri, ilgili mal müdürlüğü tarafından usulüne göre satılarak satış gelirinden güvence bedeli tahsil edilir, ipotek tesis edilen veya rehin alınan malvarlığı değerinin satışından elde edilen paradan, güvence bedeli ile birlikte bu bedel ile ilgili olarak tutuklama kararının verildiği tarihten itibaren satışın yapıldığı tarihe kadar geçen süre zarfında işleyen kanuni faiz tahsil edilerek, Maliye hazinesine yatırılır. Satış masrafları, malvarlığı değerinin satış gelirinden karşılanır.

(13) Hakim veya mahkeme tarafından bu madde hükümlerine göre verilen kararlara itiraz edilebilir.

(14) Üçüncü fıkranın (b) bendinde düzenlenen tedbir hariç olmak üzere; adli kontrol altında geçen süre, şahsî hürriyeti sınırlama sebebi sayılarak cezadan mahsup edilemez."

MADDE 4- 5271 sayılı Kanunun 110 uncu maddesi, başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Çocuklar hakkında adli kontrol tedbiri

MADDE 110- (1) Şüpheli veya sanık çocuklar hakkında, 109 uncu maddede aranan şartların varlığı halinde, 3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 5 inci maddesinde düzenlenen koruyucu destekleyici tedbirlerden bir veya birkaçı adli kontrol tedbiri olarak uygulanabilir. Ancak bu durumda Çocuk Koruma Kanununa göre hakim tarafından verilmesi gereken kararlar, soruşturma evresinde sulh ceza hakimi, kovuşturma evresinde ise mahkeme tarafından verilir.

(2) Koruyucu veya destekleyici tedbirlerin yetersiz olması halinde, şüpheli veya sanık çocuk hakkında 109 uncu maddedeki adli kontrol tedbirleri uygulanabilir.

MADDE 5- 5271 sayılı Kanunun 111 inci maddesi, başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Akıl hastaları hakkında adli kontrol tedbiri

MADDE 111- (1) Şüpheli veya sanık akıl hastaları, 109 uncu maddede aranan şartların varlığı halinde, adli kontrol tedbiri olarak tedavisinin sağlanabileceği yeterlilikle donanımlı olan ve güvenlik tedbirlerinin uygulanabileceği sağlık kurumlarında koruma ve tedavi altına alınırlar. Bu tedbir, Türk Ceza Kanununun 57 nci maddesi hükümlerine göre uygulanır.

MADDE 6-5271 sayılı Kanunun 112 nci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 7- 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmış ve aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) TMK 10 uncu maddesi uyarınca kurulmuş Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri ve Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri Savcılıklarının yetki ve görevleri, bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte sona erer.

(2) Bu kanunla yetki ve görevleri sona eren TMK 10 uncu maddesi ile Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerinin yargıç ve savcılar, kadroları ile birlikte Ağır Ceza Mahkemeleri kadrolarına devredilmiştir. Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemesi başkanı, asıl ve yedek üyeleri ile; Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri Cumhuriyet savcıları da, adli yargı ilk derece ağır ceza mahkemeleri statüsünde görevlerine devam ederler ve başka bir göreve atanmalarına Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca karar verilebilir.

(3) TMK 10 uncu maddesi ile Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri görevli hâkim ve savcılar dışında kalan personel, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra, adli yargı ilk derece ağır ceza mahkemeleri ve bu mahkemelerin bulunduğu il Cumhuriyet Başsavcılıkları nezdinde, bu mahkemelerin görev alanına giren suçları soruşturmak ve kovuşturmakla görevlendirilen Cumhuriyet Savcılığı birimlerinde başka bir işleme gerek kalmaksızın ve buldukları kadro ve özlük hakları da saklı kalmak şartıyla görevlerine devam ederler. Bu personel hakkında, anılan ağır ceza mahkemesi başkanı veya ilgili Cumhuriyet savcısının yazılı muvafakati olmadıkça adli yargı adalet komisyonunca başka bir yere veya göreve atama veya görevlendirme işlemi yapılamaz.

(4) Kaldırılan TMK 10 uncu maddesi ile Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerinin araç ve gereçleri, bu mahkemelerin buldukları adli yargı merkezlerindeki adliyelere devredilmiştir.

(5) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte özel görev ve yetkileri sona eren TMK 10 uncu maddesi ile Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri ve Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri Cumhuriyet savcılıklarındaki mevcut soruşturma ve dava dosyalarının yargılama ve soruşturmasına, ayrıca bir karar verilmesine gerek kalmaksızın, durumlarına, mahiyetlerine ve kanun hükümlerine göre, buldukları aşamadan itibaren bu mahkemelerin bulunduğu adli kaza merkezlerindeki adliyelerde görev yapan Ağır Ceza Mahkemelerine ve Cumhuriyet Başsavcılıklarına derhal intikal ettirilir.

(6) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla, daha önce TMK 10 uncu maddesi ile Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerince karara bağlanan dava dosyaları, hangi aşamada olursa olsun başkaca bir işlem yapılmasına ve karar verilmesine gerek olmaksızın buldukları aşamada adli yargı ilk derece ağır ceza mahkemelerinin statüsüne ve hükümlerine bağlı olarak incelenmeye devam olunur. İncelemesi sona eren dava dosyaları, ilk kararı veren yetkili ve görevli ağır ceza mahkemelerine gönderilir.

(7) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce, TMK 10 uncu maddesi ile Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri ve Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri Cumhuriyet Savcılıkları nezdinde bulunan arşiv, kalem, emanet ve diğer birimleri ayrıca başka bir işleme gerek olmaksızın adli yargı ilk derece ağır ceza mahkemesine ve Cumhuriyet Başsavcılığına devredilir.

MADDE 8- 6352 Sayılı Yasanın Geçici 2 nci maddesinin (4),(5),(6),(7).fıkraları yürürlükten kaldırılmış ve aşağıdaki geçici 2 nci madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2- 6352 sayılı yasanın geçici 2 nci maddesinin 4 üncü fıkrasının yürürlükte olduğu zamanda kovuşturması yapılan ve kesin hükümle neticelenen veya kovuşturması yapılan ve halen temyiz incelemesinde bulunan, kovuşturması önceki CMK 250. madde gereğince yapıpı temyiz aşamasında ilgili fıkra gereğince işlemlere tabi tutulan kararlar ile, kovuşturması yapılmakta olan davalar, görev ve yetki yönünden hukuka aykırı bir düzenleme içerisinde bulunduğundan, verilen hükümler, kararlar ya da kovuşturma safhasında olan davalar başından itibaren yeniden görülür.

MADDE 9- 2802 sayılı yasanın 93/A Maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Hâkim ve Savcıların Sorumluluğu ve tazminat davaları

Madde 93/A- (1) Hâkim ve savcılarının bir soruşturma, kovuşturma veya davayla ilgili olarak yaptıkları işlem, yürüttükleri faaliyet veya verdikleri her türlü kararlardan dolayı aşağıdaki nedenlere dayanılarak doğrudan aleyhlerine tazminat davası açılabilir:

a) Kayırma veya taraf tutma yahut taraflardan birine olan kin, düşmanlık, kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk gerektiren nedenlerle hukuka aykırı bir hüküm veya karar verilmiş olması.

b) Sağlanan veya vaat edilen bir menfaat sebebiyle kanuna aykırı bir hüküm veya karar verilmiş olması.

c) Farklı bir anlam yüklenemeyecek kadar açık ve kesin bir kanun hükmüne aykırı karar veya hüküm verilmiş olması.

ç) Duruşma tutanağında mevcut olmayan bir sebebe dayanılarak hüküm verilmiş olması.

d) Duruşma tutanakları ile hüküm veya kararların değiştirilmiş yahut tahrif edilmiş veya söylenmeyen bir sözün hüküm ya da karara etkili olacak şekilde söylenmiş gibi gösterilmiş ve buna dayanılarak hüküm verilmiş olması.

e) Hakkın yerine getirilmesinden kaçınılmış olması.

f) Memuriyet vazifesini yapmakta ihmal veya gecikme gösterilmesi veya kanuna göre verilen emirlerin geçerli bir sebep olmaksızın yapılmaması;

(2) Tazminat davasının açılması, hâkim ve savcıya karşı bir ceza soruşturmasının yapılması yahut mahkûmiyet şartına bağlanamaz.

(3) Hâkim ve savcılar aleyhine açılan tazminat davası, ilk derece ve bölge adliye mahkemesi hâkimlerinin fiil ve kararlarından dolayı, Yargıtay ilgili hukuk dairesinde; Yargıtay Başkan ve üyeleri ile kanunen onlarla aynı konumda olanların fiil ve kararlarından dolayı Yargıtay Hukuk Genel Kurulunda açılır ve ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülür. Yargıtay ilgili hukuk dairesinin tazminat davası sonucunda vermiş olduğu kararlara ilişkin temyiz incelemesi Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca; bu Kurulun ilk derece mahkemesi sıfatıyla tazminat davası sonucunda vermiş olduğu kararlara ilişkin temyiz incelemesi ise Yargıtay Büyük Genel Kurulunca yapılır.

Hâkimler ve savcılara karşı açılacak tazminat davalarındaki süreler, genel hükümlere tabiidir. Ancak, yargılamanın yenilenmesi talebinin kabulüne karar verilmesi halinde, dava açma süresi yeniden işlemeye başlar. Bu durumda dava açma süresi, yasada öngörülen hak düşümü sürelerini aşabilir.

(4) Tazminat davası dilekçesinde hangi sorumluluk sebebine dayanıldığı ve delilleri açıkça belirtilir; varsa belgeler de eklenir.

(5) Mahkeme, açılan tazminat davasını, ilgili hâkime resen ihbar eder.

(6) Tazminat davası sabit olursa, davacının uğradığı tüm zarar ve ziyan ile her tür yargılama masrafı ve yol masrafı da dâhil olmak üzere esas davaya müteallik hükümden kaynaklanan zarar ve ziyanın davalı Savcı ve Hakimden tahsiline hükmolunur.

(7) Tazminata mahkum edilen hakim ve savcı, kararın kesinleşmesi beklenilmeksizin tazminatın konusunu teşkil edilen davanın ilk derece Mahkemesi ya da olağan veya olağanüstü yargılamasını yapacak Mahkeme ya da heyette görev alamaz.

(8) Dava esastan reddedilirse davacı, beşyüz Türk Lirasından binbeşyüz Türk Lirasına kadar disiplin para cezasına mahkûm edilir.

MADDE 10- Bu kanun, yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 11- Bu Kanun hükümlerini, Bakanlar Kurulu yürütür

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

17/2/2014

Esas No: 2/1981, 2/1989

Karar No: 26

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan Kubat ve Bartın Milletvekili Yılmaz Tunç ile 109 Milletvekilinin; Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu Maddesi Uyarınca Kurulan Ağır Ceza Mahkemelerinin Kaldırılmasına ve Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1981)” 6/2/2014 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilmiştir. “Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili Mehmet Akif Hamzaçebi ve Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk ile 1 Milletvekilinin; 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1989)” 10/2/2014 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza ve tali komisyon olarak Anayasa Komisyonu; Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ile İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna havale edilmiştir. Teklifler, Adalet Komisyonu Başkanı ve Ankara Milletvekili Ahmet İyimaya başkanlığında gerçekleştirilen Komisyonumuzun 11/2/2014 tarihli toplantısında görüşülmeye başlanmıştır. Teklifler benzer hükümler öngördüğünden birbirleriyle ilgili görülmüş ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 35’ inci maddesi uyarınca 2/1981 esas numaralı Teklif esas alınmak suretiyle birleştirilmiştir. Görüşmelere 12/2/2014 ve 13/2/2014 tarihli toplantılarda devam edilmiştir. Görüşmelerin tamamında Hükümeti, Adalet Bakanı Bekir Bozdağ temsil etmiştir.

Görüşmelerde temsil edilmek üzere Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Danıştay Başkanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ile Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı davet olunmuştur. Ayrıca Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri Prof. Dr. İzzet Özgenç ve Prof. Dr. Cumhur Şahin ile İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Adem Sözüer görüşlerine başvurulmak üzere toplantıya çağırılmıştır.

11/2/2014 tarihli toplantıya Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu ve Türkiye Barolar Birliği temsilcileri ile Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri Prof. Dr. İzzet Özgenç ve Prof. Dr. Cumhur Şahin ile İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. Adem Sözüer katılmışlardır.

12/2/2014 tarihli toplantıya Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ile Türkiye Barolar Birliği temsilcileri katılmışlardır.

13/2/2014 tarihli toplantıya Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu ile Türkiye Barolar Birliği temsilcileri katılmışlardır.

Görüşmelerin tamamı tutanağa bağlanmıştır.

Müzakereler esnasında muhalefet partilerine mensup milletvekillerinin dile getirdikleri itirazlar şöyledir:

- 2/1981 esas numaralı Teklif, Adalet Komisyonuna 6/2/2014 tarihinde havale edilmiş ve havale edildiği gün 11/2/2014 tarihli toplantıda görüşüleceğinden bahisle Komisyon gündemine alınmıştır. Ancak görüşmelere esas alınan Teklifte yer alan düzenlemelerle ilgili olarak muhalefet partilerine mensup milletvekilleri tarafından daha önce Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilen ve Adalet Komisyonuna havale edilen bir çok teklif olmasına rağmen, bunların Komisyon gündemine alınmaması, gündeme konu işle birleştirilme ihtiyacı dahi duyulmaması ve söz konusu Teklifin Komisyon gündemine alelacele alınması, Teklifin belli bir amaca yöneldiğini açıkça ortaya koymaktadır.

- Teklifin öngördüğü düzenlemelerin büyük bir kısmı, Anayasanın başlangıç bölümünde ve 2' nci maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devleti ilkesine ters düşmektedir.

- Kuruldukları ilk günden itibaren yoğun tartışmalara konu olan özel yetkili ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması ve kaldırılan bu mahkemelerde görev yapan hâkim ve Cumhuriyet savcılarının müktesepeleri korunarak uygun görevlere atanmaları, Teklifin en önemli düzenleme alanlarından biridir. Gerek 6352 sayılı Kanunun geçici 2' nci maddesi gerek Terörle Mücadele Kanununun 10' uncu maddesi uyarınca görev yapan ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması, hukuk devleti ilkesi bağlamında katedilen bir merhale olarak kabul edilebilir. Ancak kuruldukları ilk günden bugüne kadar tartışılan ve kaldırılmaları gerektiği yönde yoğun talep ve itirazlara konu olan mahkemelerin geldiğimiz noktada yaşanan kimi güncel sorunlara istinaden kaldırılmaları, Teklifi tartışmalı hale getirmektedir.

- Teklif ile Türk Ceza Kanununun “Kişisel Verilerin Korunması” başlıklı 135' inci, “Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme veya Ele Geçirme” başlıklı 136' ncı ve “Verileri Yok Etmeme” başlıklı 138' inci maddelerinde değişiklik yapılmakta ve söz konusu maddelerde düzenlenen suç tipleri için öngörülen ceza miktarlarında artırımı gidilmektedir. Madde gerekçelerinde değişikliklerin amacının, özelde kişisel verilerin ve genelde de özel hayatın gizliliğinin etkin bir biçimde korunmasının sağlanması olduğu ifade edilmektedir. Öncelikle şunu ifade etmek gerekir ki, bir suçla korunan hukuki değerlerin korunması için onu koruyan suça bağlanan ceza yaptırımının miktarının artırılması, etkin bir koruma sağlanmasının tek ve yeterli yolu değildir. Kaldı ki, bir fiili suç olarak belirlemek Yasama Organının tekelinde olsa dahi bu belirleme yapılırken suçta ve cezada ölçülülük/orantılılık ilkesi muhakkak gözetilmelidir. Diğer taraftan kişisel verilerin korunmasına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına verilmiş tasarıların bir türlü kanunlaşmayarak hükümsüz kalması, kişisel verilerin korunması iddiasını temelsiz bırakmaktadır. 7/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunla Anayasanın 20' nci maddesine eklenen fıkrada yer alan “Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.” hükmüne rağmen aradan geçen dört yılda kişisel verilerin korunmasına ilişkin kanunun bir türlü çıkarılmaması da kişisel verilerin etkin bir biçimde korunması söyleminin kabul edilebilirlikten uzak olduğunu göstermektedir.

- 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun “Yakalanan kişinin mahkemeye götürülmesi” başlıklı 94’ üncü maddesinde yapılması öngörülen değişiklikle yakalanan kişinin en geç yirmi dört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılacağı ve yakalanan kişinin bu sürede yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmadığı durumda aynı süre içinde yakalandığı yer adliyesinde ve burada da mevcut değilse en yakın adliyede kurulu sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılması suretiyle yetkili hâkim veya mahkeme tarafından sorgusunun yapılacağı veya ifadesinin alınacağı düzenlenmektedir. Ancak özellikle çok failli suçlar bakımından –failerin farklı yerlerde yakalanması ihtimali göz önünde bulundurulduğunda- yakalanan kişilerin uygulamada bu süreler içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılamaması ihtimali söz konusu olabilir. Bu ihtimalin gerçekleşmesi durumunda yaşanacak sorunların çözümüne ilgili olarak Teklifte herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

- Teklifin tartışmaya en açık maddelerinden biri de tutuklama nedenlerini düzenleyen Ceza Muhakemesi Kanununun 100’ üncü maddesinde değişiklik öngören çerçeve 8’ inci maddesidir. Eğer teklifin demokratikleşme ve temel hak ve hürriyetlerin güvence altına alınması amacına hizmet ettiği iddia ediliyorsa en köklü değişikliğin bu maddede yapılması gerekir. Ancak kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunması durumunda tutuklama kararı verilebilmesi gerekir. Buna rağmen uygulamada genellikle klişe gerekçelerle tutuklama kararı verildiği ve bu durumun da devamlı tartışlageldiği hususları göz önünde bulundurulduğunda, kuvvetli suç şüphesini gösteren somut deliller olmaksızın ve klişe gerekçelerle haklarında tutuklama kararı verilenlerin mağduriyetlerinin nasıl giderileceğine ilişkin Teklifte herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Diğer taraftan Ceza Muhakemesi Kanununun 100’ üncü maddesinde yapılan değişikliğin amacı demokratikleşme ve temel hak ve hürriyetlerin güvence altına alınması ise bir diğer değişikliğin “Tutuklulukta geçecek süre” başlıklı 102’ nci maddede yapılması gerekir. Maddeye göre ağır ceza mahkemelerinin görevine giren işlerde tutukluluk süresi en çok iki yıldır; bu süre zorunlu hallerde gerekçesi gösterilerek uzatılabilir ve uzatma süresi toplam üç yılı geçemez. Öncelikle ifade etmek gerekir ki, bir uzatma süresi hukuken, esas süreden daha uzun olamaz/olmamalıdır. Bu nedenle tutukluluk için öngörülen esas sürenin iki yıl ve uzatma süresinin üç yıl olması izah edilebilir değildir. Yapılan değişikliğin amacının gerçekleşmesi için sadece tutuklulukta geçecek sürelerin kısaltılması da yeterli değildir. Maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasının önemli bir aracı ve niteliği gereği bir koruma tedbiri olan tutuklamanın, öne alınmış bir ceza şeklinde uygulanmasını engelleyecek nitelikte enstrümanların geliştirilmesi gerekir.

- Teklifte muhtelif koruma tedbirleri bakımından aranan “somut delillere dayanma” şartı, söz konusu tedbirlerin niteliğiyle bağdaşmamaktadır. Zira somut delil ancak suçla ilgili olabilir. Koruma tedbirleri bakımından ise suçun işlendiğini gösteren kuvvetli şüphe yeterli olmalıdır. Bu kavramın uygulamada yanlış anlaşılıyor olması, Yasama Organı eliyle başka bir yanlışlığın yapılmasına yol açmamalıdır.

- Ceza Muhakemesi Kanununun “Taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma” başlıklı 128’ inci maddesinde yapılan değişiklikle taşınmaz, hak ve alacaklar bakımından elkoyma işleminin uygulanabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu veya Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları

Kurumundan elkonulacak taşınmaz, hak veya alacağın suçtan elde edildiğine ilişkin rapor alınması zorunluluğu getirilmektedir. Bu düzenleme yargının bağımsızlığı ilkesi bakımından sorunludur. Bir soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgili olarak maddede düzenlenen şekilde koruma tedbiri kararı verilebilmesinin, Yürütme Organına bağlı olarak görev yapan kurum veya kurullardan rapor alınması şartına bağlanması, bu soruna neden olmaktadır. Diğer taraftan bu düzenleme, ilgili kurum veya kurullara bir eylemin suç olup olmadığını tespit etme yükümlülüğünü de yüklemektedir. Bir fiilin suç olup olmadığı hakkında ancak bir yargılama neticesinde karar verilebileceğinden, böyle bir görev ve yetkinin Yürütme Organına tabi kurum ve kurullara verilmesi, yargı bağımsızlığı ve kuvvetler ayrılığı ilkesini ihlal etmektedir. Koruma tedbiri kararlarının kimi durumlarda ivedilikle verilmesi gerektiğinden, söz konusu koruma tedbirinin böyle bir şarta bağlanması, tedbirin ve neticede de yargılama sonucunda verilecek kararın uygulanabilirliğini ortadan kaldıracaktır. Ayrıca bu koruma tedbirine karar verilebilecek katalog suçlardan “Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (TCK m. 220)” suçunun çıkarılması, özellikle söz konusu suçlardan elde edilebilecek veya kaynaklanabilecek malvarlığı değerlerinin büyüklüğü de göz önünde bulundurulduğunda kendi içerisinde çelişkiler barındırmaktadır. Yine bu tedbirlere karar verme yetkisinin ağır ceza mahkemelerine bırakılması ve kararın da ancak oybirliğiyle verilebilmesi, hem bu mahkemelerin iş yükünün artmasına neden olacaktır hem de koruma tedbirlerinin mantığına aykırıdır. Hele de mahkeme tarafından verilecek her türlü kararın oybirliği veya oyçokluğuyla verilebileceğine dair hüküm (CMK m. 224) çerçevesinde, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmedebilmek için dahi oyçokluğu yeterli iken bir koruma tedbiri için oybirliği şartının aranması tutarlı değildir. Aynı tutarsızlıklar iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması (CMK m. 135) ve gizli soruşturmacı görevlendirilmesi (CMK m. 139) tedbirleri bakımlarından da geçerlidir.

- “Suç işlemek amacıyla örgüt kurma (TCK m. 220)” suçları bakımından iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması (CMK m. 135), gizli soruşturmacı görevlendirilmesi (CMK m. 139) ve teknik araçlarla izleme (CMK m. 140) tedbirlerine başvurulamayacak olması, söz konusu suçların soruşturulması ve kovuşturulmasını zora sokacaktır. Örgüt kapsamında işlenen suçların soruşturulmasının zorluğu ve karmaşıklığı, bu koruma tedbirlerine başvurulmasını özellikle bu suçlar bakımından zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle anılan değişikliklerin kanunlaşması durumunda, Türkiye’de örgütlü suçlar bakımından soruşturulamaz ve kovuşturulamaz bir alan oluşabilir.

- Teklif ile 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Kanuna eklenmesi öngörülen geçici madde ile Ceza Muhakemesi Kanununun 128’inci maddesi hükmüne istinaden verilmiş tedbir kararları hakkında, Kanunun yürürlüğe gireceği tarihten itibaren en geç otuz gün içinde yeni hükümler uyarınca karar alınmasının zorunlu olduğu, aksi takdirde soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından tedbire ilişkin kararların uygulanmasına derhal son verileceği ve yine aynı Kanunun 135, 139 ve 140’ıncı maddeleri hükümlerine istinaden verilmiş tedbir kararları hakkında Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde yeni hükümler uyarınca karar alınmasının zorunlu olduğu, aksi takdirde Cumhuriyet savcısı tarafından tedbire ilişkin kararların uygulanmasına derhal son verileceği hükmüne bağlanmaktadır. Ancak usul kurallarının geriye yürümeceği ve ancak yürürlüğe girdiği tarihten sonraki iş ve işlemler hakkında uygulanacağı kuralı

(derhal etki doğurma kuralı) karşısında, yürürlükteki usul kurallarına göre alınmış ve uygulanan kararların yok sayılması sonucunu doğuracak şekilde Yasama Organı tarafından hüküm tesis edilmesi, hukuk devleti ilkesini zedeler. Ayrıca bu şekilde bir geçici madde ile usulüne göre alınmış koruma tedbiri kararlarının uygulanmasına son verilmesi ve neredeyse tekrar alınmasının imkânsız hale getirilmesi, kamuoyunda farklı anlaşılmalara neden olmaktadır.

-6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı Kanununun 28' inci maddesinde değişiklik yapılarak mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi halinde tazminat davasının ancak ilgili idare aleyhine açılabilceği düzenlenmektedir. Söz konusu hüküm, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davalarının kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak ancak idare aleyhine açılabilceğine ilişkin Anayasa hükmünün (m. 129/5) yasal mevzuata aktarılmasıdır. Ancak Anayasa hükmü belirtilen şekilde iken, 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Kanunun hâkim ve savcıların soruşturma, kovuşturma veya davayla ilgili olarak yaptıkları işlem, yürüttükleri faaliyet veya verdikleri her türlü kararlar nedeniyle açılacak tazmin davalarına ilişkin usul ve esasları düzenleyen ve tazminat davasının ancak Devlet aleyhine açılabilceği ve kişisel kusur, haksız fiil veya diğer sorumluluk sebeplerine dayanılarak hâkim veya savcı aleyhine tazminat davası açılmayacağına ilişkin 93/A maddesinin yürürlükten kaldırılmasının amacı izah edilemez. Eğer amaç tazminat davalarının doğrudan hâkim ve savcılara karşı açılmasının sağlanması ise Anayasanın belirtilen hükmü karşısında böyle bir düzenleme zaten yapılmamalıdır. Kaldı ki, salt söz konusu hükmün yürürlükten kaldırılmasıyla, amaçlanan böyle bir neticenin doğması da mümkün değildir. Ayrıca 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Kanunun 46' ncı maddesi de göz önünde bulundurulduğunda Teklifin kendi içinde çelişkiler barındırdığı gözlerden kaçmamaktadır.

Muhalefet partilerinin dile getirdikleri itirazlar Komisyon tarafından değerlendirilmiş ve aşağıda belirtilen neticelere ulaşılmıştır:

-Ceza muhakemesinin amacına daha hafif bir tedbirle ulaşılması mümkün ise öncelikle bu usule başvurulması gerekir. Bu durum, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran koruma tedbirlerinden öncelikle hafiften ağıra doğru giden sıralama içinde uygulama yapılmasını gerektiren orantılık ilkesi olarak karşımıza çıkar. Anayasanın 19' uncu ve devamındaki maddelerinde temel hak ve özgürlüklere getirilecek sınırlamaların ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı açıkça belirtilmek suretiyle, bu ilke anayasal zeminde kabul edilmiştir. Dolayısıyla orantılık/ölçülülük ferdi devlete karşı koruyan bir görev ifa etmektedir. Bu bağlamda orantılılık ilkesi, Yasama, Yürütme ve Yargı organlarını bağlar. Yasama Organı özgürlükleri sınırlandıran bir kanun çıkarırken, Yürütme ve Yargı Organları da kanunları uygularken bu ilkeyle bağlıdırlar.

-Buna rağmen uygulamada tutuklama kararı; dosya kapsamı, mevcut delil durumu, suçun işleniş biçimi ve bunun gibi soyut ve klişe gerekçelerle – bir diğer ifadeyle gerekçesiz- verilmektedir. Unutmamak gerekir ki, Ceza Muhakemesi Kanunu temel hak ve özgürlüklere uygun olmayan yaygın uygulamalara karşı bir tepki olarak tüm usul işlemlerini ayrıntılı olarak düzenlemiş ve koruma tedbirleri bakımından da bir çeşitliliğe gitmiştir. Mezkûr Kanunun benimsediği bu amaca rağmen, uygulamada tutuklama tedbiri başta olmak üzere birçok koruma tedbiri kararı verilirken başvuru

soyut ve klişe gerekçeler, Teklifte benimsenen “somut delil” kriteri ile izale edilmeye çalışılmaktadır. Bu suretle temel hak ve özgürlüklere uygun olmayan yaygın koruma tedbiri uygulamalarına son verilmesi amaçlanmaktadır. Yukarıda izah edilenler çerçevesinde Teklif, Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında yer alan kimi koruma tedbirlerinin yeniden düzenlenmesi gereğinin bir neticesidir.

- Teklifte, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla izleme tedbirleri bakımından önemli değişiklikler yapılmakta ve zikredilen tedbirlere ilişkin karar alma süreci daha etkin bir denetime kavuşturulmakta ve tedbirlerin uygulanacağı süreler de daraltılmaktadır.

- İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması, teknik araçlarla izleme ve taşınmazlara, hak ve alacaklara elkoyma koruma tedbirlerinin hangi suçlar bakımından uygulanacağı Kanunda açıkça belirtilmiştir. Bu tedbirlerin uygulanacağı suçlar arasından Türk Ceza Kanununun 220’ nci maddesi çıkarılmak suretiyle, anılan madde kullanılarak katalogta bulunmayan suçlar bakımından bu tedbirlerin uygulanma ihtimali ortadan kaldırılmaktadır. Kaldı ki, anılan Kanunun 220’ nci maddesi kapsamındaki bir örgütün işleyebileceği suçların önemli bir kısmı katalogta ayrıca ve açıkça sayılmıştır.

- Teklifte kişisel verilerin korunmasına ilişkin önemli düzenlemeler yapılmaktadır. Bu amaçla Türk Ceza Kanununda düzenlenen kişisel verileri; kaydetme, hukuka aykırı olarak verme, ele geçirme ve yok etme suçları için öngörülen cezalar önemli ölçüde artırılmaktadır. Ayrıca, yok edilmesi gereken verinin Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre elde edilen bir veri olması durumunda daha ağır bir ceza verilmesi öngörülmektedir. Bu şekilde Ceza Muhakemesi Kanunu kapsamında uygulanan koruma tedbirleri vasıtasıyla elde edilen kişisel veri niteliğindeki bilgiler, daha etkin bir korumaya kavuşturulmaktadır.

- Teklif, Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca koruma tedbirlerine soyut bir takım şüpheler nedeniyle başvurularak, kişi hürriyeti ve güvenliği ile mülkiyet hakkının zedelenmesinin önüne geçilmesini amaçlamaktadır.

- 3713 sayılı Kanunun 10’ uncu maddesinde yer alan tutukluluk süresinin bazı suçlar bakımından iki kat uygulanacağına ilişkin hüküm Teklifte yürürlükten kaldırılmakta ve bu suretle ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren bütün suçlar bakımından azami tutukluluk süresinin beş yıl olarak uygulanması sağlanmaktadır. Bu değişiklik, uzun zamandır tartışılmalı gelen uzun tutukluluk süreleri bakımından önemli bir merhale olarak görülmelidir.

- Yukarıda belirtilen nedenlerle Teklif, bir bütün olarak demokratikleşme ve temel hak ve hürriyetlerin güvence altına alınması amacının gerçekleştirilmesinde önemli bir aşama olarak görülmektedir.

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerden sonra maddelerine geçilmesi kabul edilmiştir. Yapılan görüşmeler sırasında maddeler üzerinde yapılan değişiklik ve kabuller aşağıdaki gibidir:

Teklifin adı, kanun yapım tekniğine uygunluk sağlanması açısından “Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” şeklinde değiştirilmiştir.

Teklifin çerçeve 1' inci maddesi kaldırılan özel yetkili ağır ceza mahkemelerinde yapılması gereken devir işlemlerinin on beş gün içinde sonuçlandırılmasını, dosyanın bulunduğu yerdeki hâkim veya mahkemelerin, dosyaların devir işlemleri sonuçlandırılıncaya kadar gecikmesinde sakınca bulunan hallerde devredilen dosyalarla ilgili koruma tedbirleri hakkında karar vermeye yetkili olacağını ve kaldırılan mahkemelerce verilmiş olup da henüz gerekçesi yazılmamış olan hükümlerin gerekçelerinin kararı veren hâkimler tarafından yürürlük tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde yazılmasını teminen oy çokluğuyla değiştirilerek kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 2 ilâ 5' inci maddeleri oy çokluğuyla aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 6' ncı maddesi, değiştirilmesi öngörülen Ceza Muhakemesi Kanununun 91'inci maddesine açıklık getirilmesi amacıyla değiştirilmiş ve oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 7' nci maddesi oy çokluğuyla aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 8' inci maddesi, uygulamada sorun olabilecek hükümlerin (5271 sayılı Kanununun 100'üncü maddesinin değiştirilmesi öngörülen dördüncü fıkrası ve maddeye eklenmesi öngörülen beşinci fıkrası) çıkarılması amacıyla oy çokluğuyla değiştirilerek kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 9' uncu maddesi oy çokluğuyla aynen kabul edilmiştir.

Teklifin 10' uncu maddesinde yapılan değişiklikle raporun ne zaman alınacağı konusunda oluşabilecek tereddütler giderilmiş ve raporun elkoyma kararından önce alınması gerektiğine vurgu yapılmıştır. Hakkında rapor verilecek taşınmaz, hak ve alacaklara ve diğer malvarlığı değerleri eklenmek suretiyle elkoyma işlemi yapılabilecek malvarlığı değerleri kapsama alınmış ve taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma işleminin uygulanabilmesi için rapor alınacak kurumlar arasına Hazine Müsteşarlığı da eklenmiştir. Madde yapılan değişiklik doğrultusunda oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 11' inci maddesi oy çokluğuyla aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 12' nci maddesi, suçla ilgili olmayan kişilerin dinlenmesini engellemek amacıyla, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması talebinde bulunulurken hakkında bu madde uyarınca tedbir kararı verilecek hattın veya iletişim aracının sahibini ve biliniyorsa kullanıcıyı gösterir belge veya rapor eklenmesi zorunluluğunun getirilmesi ve fuhuş suçuyla daha etkin mücadele edilebilmesi bakımından bu suçun tüm fıkralarının kataloga eklenmesi amacıyla değiştirilmiş ve oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 13 ilâ 16' ncı maddeleri oy çokluğuyla aynen kabul edilmiştir.

Teklifin çerçeve 17' nci maddesi koruma tedbirlerine ilişkin olarak getirilen yeni usul hükümlerinin daha önce alınmış bulunan koruma tedbirleri bakımından bir etki doğurmaması ve yeni usul hükümlerinin ancak Kanununun yürürlüğe girdikten sonra alınacak tedbirler bakımından uygulanmasını sağlamak amacıyla metinden çıkarılmış ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Teklifin çerçeve 18 ilâ 20' nci maddeleri yapılan teselsül neticesinde oy çokluğuyla çerçeve 17 ilâ 19' uncu maddeler olarak kabul edilmiştir.

Teklifin 21 ve 22' nci maddeleri oy çokluğuyla 20 ve 21' nci maddeler olarak kabul edilmiştir.

Teklifin tümü oylanmış ve oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Teklif, görüşmeler sırasında redaksiyona tabi tutulmuştur.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 45' inci maddesi uyarınca Genel Kurul görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere Denizli Milletvekili Bilal Uçar ile Sakarya Milletvekili Ali İhsan Yavuz özel sözcüler olarak seçilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere yüksek Başkanlığınıza saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Ahmet İyimaya</i> Ankara Kâtip <i>Mustafa Kemal Şerbetçioğlu</i> Bursa	Başkanvekili <i>Hakkı Köylü</i> Kastamonu Üye <i>İlknur İnceöz</i> Aksaray (Son oylamada bulunamadı)	Sözcü <i>Yılmaz Tunç</i> Bartın Üye <i>Bengi Yıldız</i> Batman (Son oylamada bulunamadı) (Muhalefet şerhi ektedir)
Üye <i>Hakan Çavuşoğlu</i> Bursa	Üye <i>Bilal Uçar</i> Denizli (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Şuay Alpay</i> Elazığ
Üye <i>Oktay Öztürk</i> Erzurum (Son oylamada bulunamadı) (Muhalefet şerhi ektedir)	Üye <i>Recep Özel</i> Isparta	Üye <i>Bülent Turan</i> İstanbul
Üye <i>Celal Adan</i> İstanbul (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Murat Başesgioğlu</i> İstanbul (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Mevlüt Akgün</i> Karaman
Üye <i>Ramazan Can</i> Kırıkkale	Üye <i>Turgut Dibek</i> Kırklareli (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Harun Tüfekci</i> Konya
Üye <i>Ali Rıza Öztürk</i> Mersin (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Ömer Süha Aldan</i> Muğla (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Murat Göktürk</i> Neşşehir
Üye <i>Ali İhsan Yavuz</i> Sakarya (Bu raporun özel sözcüsü)	Üye <i>Dilek Akagün Yılmaz</i> Uşak (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Yusuf Başer</i> Yozgat
	Üye <i>Ali İhsan Köktürk</i> Zonguldak (İtirazi kaydımız ektedir)	

KARŞI OY YAZISI

06 Şubat 2014 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulan 2/1981 esas numaralı Terörle Mücadele Kanununun 10. Maddesi Uyarınca Kurulan Ağır Ceza Mahkemelerinin Kaldırılmasına ve Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi ile ilgili değerlendirmemiz aşağıda maddeler halinde açıklanmıştır.

A) 1. Öncelikle Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkan Vekilleri imzalı olarak 09 Ocak 2014 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulan ve bu kanun teklifiyle tabii hakimlik ilkesine aykırı ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması açısından benzer hükümler içeren ve de savunma hakkının ihlali niteliğindeki gizli tanıklık ile dijital verilerin kanıt özelliklerine ilişkin yeni düzenleme talepli yasa teklifinin Adalet Komisyonu gündemine alınmaması hem büyük bir eksiklikler ve hem de muhalefetin görüşünü önemsememenin önemli bir göstergesidir.

Kaldı ki, partimiz milletvekillerince uzun tutukluluk, savunma hakkının ihlalleri, usulsüz ve hukuka aykırı yargılamalar sonucu ortaya çıkan hak ve özgürlük kayıplarını gidermeye yönelik olarak gerekli bulunan yeniden yargılamaya ilişkin yasa tekliflerinin de göz ardı edilmesi parlamenter sisteme uygun düşmeyen bir tutumdur.

Her ne kadar 10 Şubat 2014 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulan İstanbul Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Akif Hamzaçebi, Mersin Milletvekili Ali Rıza Öztürk ile Uşak Milletvekili Dilek Akagün Yılmaz imzalı yasa teklifi, bu yasa teklifiyle birleştirilmiş olsa da, komisyon görüşmeleri sırasında iktidar partisi milletvekillerinin yasa teklifinin esas alınması, değişiklik önergelerinin çoğunluk oyuyla reddedilmesi de bu birleştirmenin göstermelik bir girişim olduğunun kanıtıdır.

2. Yasa teklifinin 1. maddesiyle, 6352 Sayılı Yasanın Geçici 2. maddesi uyarınca görevlerine devam eden ve özel yetkili olarak tanımlanan ağır ceza mahkemeleriyle, 3713 Sayılı Yasanın 10. maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması, geç de olsa olumlu bir düzenlemedir.

Ancak bu iki tip ağır ceza mahkemesinin yıllar itibarıyla, yasal düzenlemelerin amacına, hukuk devleti ilkelerine ve yargı bağımsızlığına aykırı, keza kamuoyu vicdanında kabul görmeyen işlem ve kararlarının olumsuzluklarını giderme anlamında bir niyetin dahi ortaya konmaması düşündürücüdür.

Bu bağlamda sorulması gereken husus şudur: Bu mahkemeler neden kaldırılmıştır?

Yasa teklifinin gerekçesinde mahkemelerin neden kaldırıldığına ilişkin hiç bir somut değerlendirme bulunmamaktadır. Lakin teklif sahiplerinin kamuoyuna yansıyan görüşlerine bakıldığında; gerek kolluk güçlerinin ve gerekse bu olağanüstü mahkemelerin devlet içinde devlet statüsünde bir konuma geldikleri ve verilen kararların hukuksal olmaktan çok, örgütsel bir yapının talimatlarına dayanır hale geldiğidir.

Nitekim teklifi imzalayan milletvekillerinin mensubu oldukları Adalet ve Kalkınma Partisinin en üst düzeyde yetkilileri, bu mahkemelerle ilgili kaygılarını defaatle dile getirmektedirler.

Sözü edilen ağır ceza mahkemeleriyle ilgili olarak; özellikle 2007 yılından bu yana yapılan işlem ve verilen kararlarla ilgili olarak hukuka aykırılık, düzmece kanıtlara itibar etme, savunma taleplerini umursamama, kişi özgürlüğünü gereksiz yere sınırlandırma ve vicdan gözetmeyen tasarrufları 17 Aralık öncesine kadar duymazdan gelenlerin dahi, kaygı ifade eden sözlerinin bir karşılığı olmalıdır ki, bu da mahkemelerin verdikleri önceki kararları yeniden gözden geçirmeyi gerektirmektedir.

Bu açıdan, mahkemelerin kapatılmasının anlamı olabilesinin yolu, bu mahkemelerin yarattığı tahribatın giderilebilmesine bağlıdır. Oysa bunun için teklifte en küçük bir ibare dahi bulunmamaktadır.

Aslında bu mahkemelerin kaldırılması için yıllardır dile getirilen görüşlere kulak tıkayıp, bugün alelacele teklifin gündeme getirilmesinin bir nedeni vardır ve buna dair değerlendirme, yazımızın son bölümünde belirtilecektir.

3. Teklifin 3-4 ve 5. maddeleri; kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme ile yok etme eylemlerine ilişkin olarak ceza artırımını içermektedir.

Cezaların caydırıcılığı tek başına yeterli bulunmamaktadır. Bu açıdan öncelikle kişisel verilerin korunmasına dair düzenlemenin bir an önce yasallaşması önem taşımaktadır.

Zira, son yıllarda kişisel verilere ve özel hayata yönelik saldırılarda, failin tespitine ilişkin etkin soruşturmalar yapılmadığı, kişilerin itibarsızlaşmasına neredeyse avuç oğuşturulduğu görüldüğünden, bu maddelere ilişkin ceza artırımının uluslararası imaj tazeleme niyetinden öte bir anlamının olmadığı düşünülmektedir.

4. Teklifin 8. maddesi tutuklama müessesesini düzenleyen CMK'nın 100. maddesinde bazı değişiklikler yapmaktadır.

İlk değişiklik tutuklama kararını "olgu" yerine "somut delile" bağlamadır. Kural olarak tutuklamanın zorlaştırılması amaçlanmış ise de, benzer nitelikteki pek çok değişikliğin uygulamada benimsenmemesi sonucu, bu değişikliğin de pratikte bir yararının olmayacağı düşünülmektedir.

Bugün gerek tutuklama kararı verilmesi ve gerekse uzun tutukluluk sorununda, temel neden CMK'nın 100. maddesinin 3. fıkrasında yer alan katalog suç tanımı olmasına ve bu fıkranın maddeden çıkarılması gerekmesine rağmen, yapılan bir değişiklikte diğer tutuklama nedenlerinin yanında mükerrer, itiyadi ve suçu meslek haline getirenlere yönelik yeni bir tutuklama nedeni düzenlenmektedir. Daha önce bir kaç suç işlemiş birinin, hapis cezası gerektiren yeni bir eyleminde tutuklanmasını yeterli neden olarak görmek bireysel hak ve özgürlük anlayışına doğrudan aykırıdır. Keza bu durum aynı zamanda bir ayrımcılık sayılmalıdır. Çünkü nedeni ne olursa olsun sabıkalı birini, diğer bireylerden farklı muameleye tabi tutmak, eşit yurttaş ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

Kaldı ki, yapılan değişiklikte CMK'nın 100. maddesinin son fıkrasında yer alan tutuklama için hapis cezasının üst haddinin iki yıldan fazla olması koşulu, bu tür şüpheli veya failler hakkında uygulanmayacaktır.

Bu durum izinsiz toplantı ve gösteri yürüyüşü yapanlara yönelik bir düzenleme gibi algılanmaktadır. Dolayısıyla demokrasi paketi olarak yansıtılan düzenlemede eşit yurttaş anlayışına aykırı yeni bir tutuklama nedeni benimsenmesi, söylemlerle örtüşmemektedir.

5. Teklifin 9. maddesi; CMK'nın 116. maddesinde yer alan arama kararı vermek için makul şüphe yerine somut delillere dayalı kuvvetli şüphenin varlığını aramaktadır. Bu durumda arama kararı verilmesi oldukça güç koşullara bağlanmaktadır. Keyfi aramaların önlenmesi açısından olumlu bir düzenleme olsa da, uygulamada tereddüdün giderilmesinin kolay olmayacağı sanılmaktadır.

6. Teklifin 10. maddesiyle; CMK'nın 128. maddesinde yer alan el koyma işlemiyle ilgili önemli değişiklikler yapılmaktadır. Öncelikle el koyma kararını zorlaştıracak somut delil hususu vurgulanmıştır. Öte yandan taşınmazlar, hak ve alacaklara el konması için suçtan elde edildiğine ve suçtan elde edilen değere ilişkin rapor istenmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Mülkiyet hakkının korunması ve suçla bağlantılı olmayan mal varlığının kapsam dışında bırakılması açısından rapor koşulu olumlu görünse bile, bu raporun özerk olsalar da yürütme organıyla bağlantılı BDDK, SPK ve MASAK gibi kamu kurumlarından istenmesinin zorunlu kılınması kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. Zira yargı mercilerinin bağımsız bilirkişiler aracılığıyla yaptrabileceği bir inceleme yürütmenin bir birikimine bırakılmaktadır. Bu kurumların sağlıklı raporlar vermemesi veya yürütmeye yakın kişiler adına ayırım ile kollama girişimleri soruşturmaya gölge düşürecekler.

Öte yandan bu kurumların ülkenin dört bir yanından gelecek talepleri kısa süre içinde karşılamaları mümkün olmayacağından, suçtan elde edilen mal ve gelirler kolaylıkla kaçırılabilir.

Her şeyden öte CMK'nın 157. maddesi gereğince soruşturma gizlidir. Bir soruşturmanın kurumlar arası yazışma gerektiren ortamda gizliliği bu nedenle olumsuz etkilenecek ve güvenli bir soruşturma ortamı kaybolacaktır.

7. Teklifin 11. maddesiyle CMK'nın 134. maddesinde yer alan bilgisayarlarda arama, kopyalama ve el koyma işlemlerinde “suçun işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı” aranmaktadır. Aslında maddenin orijinalinde bu ibareden sonra başka surette delil elde etme imkanının bulunmaması ibaresine yer verilmektedir.

CMK'nın 134. maddesi kabul edilirken bilgisayarların kişinin mahremiyetini ihtiva eden araçlardan olması nedeniyle, bilgisayardan veri alınmasının zorlaştırılması amacıyla, başka surette delil elde edilememesi temel koşul olarak belirlenmişti. Bu düzenlemeyle bu olgu daha da güçlendirilmek istenmiştir.

Lakin madem suçun işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphenin varlığı söz konusu ise, o halde neden bilgisayarların aranmasına ve kopyalanmasına gerek vardır? Dolayısıyla madde kendi içinde çelişik bir hale getirilmiş olup, bu durum kanıt toplama açısından zorluk yaratacak bir noktaya varacaktır. Oysa en uygun çözüm dijital verilerin, delil başlangıcı niteliğinde olduğunun vurgulanacağı bir düzenlemedir.

8. Teklifin 12-13 ve 14. maddeleri; iletişimin dinlenmesi (CMK 135), gizli soruşturmacı görevlendirme (139) ile teknik araçlarla izleme (CMK 140) ile ilgili yeni düzenlemeler getirmektedir. Buna göre ilk olarak süre azaltımı yapıldığı gibi, örgütlü suçlara yönelik süresiz süre uzatımlarına da son verilmektedir.

İkinci olarak CMK'nın 134, 135, 139 ve 140. maddelerine ilişkin kararların alınmasında ağır ceza mahkemeleri görevli kılınmakta, ayrıca mahkemenin bu tür koruma tedbir kararlarını almada oy birliği koşulu aranmaktadır. Keza karara itiraz halinde de oybirliği gerekmektedir.

Ceza yargılamasında soruşturma aşamasında tedbir kararlarıyla görevli mercii kural olarak sulh ceza veya özgürlük hakimleridir. Bu kuraldan dönülmesi ve de kararın oybirliğine bağlanması suçla mücadelede önemli bir handikaptır. Zira suçla mücadele ile bireyin hak ve özgürlüğü arasında dengeyi bozacak bir düzenleme hem de alt yapısı oluşturulmadan gerçekleştirildiğinde yargının etkinliğini azaltacaktır.

Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası için iki yargıcın oyu yeterken, koruma tedbiri için oybirliği şartı aranması düşündürücüdür. Bunun nedeninin kişi özgürlüğü kaygısından kaynaklanmadığı sonucuna varılmakta olup, bu olguya ilişkin değerlendirme sonuç bölümünde belirtilmiştir.

9. Teklifin 15. maddesiyle; en üst derece kolluk amirleri hakkında inceleme ve soruşturma izni verilmesi yetkisi Adalet Bakanına bırakılmaktadır. Bu durum en üst derece kolluk amirini adli olaylar yönünden yürütme organına mahkum etme niyetinin bir sonucudur. Bu düzenlemenin özellikle 25 Aralık 2013 tarihinde İstanbul C. Başsavcılığının yürüttüğü bir soruşturmada yakalama, arama ve el koyma işlemlerini yerine getirmeyen İstanbul Emniyet Müdürünü koruma amacıyla gerçekleştirildiği düşünülmektedir.

10. Teklifin 17. maddesiyle 2577 Sayılı Yasanın 27. maddesinde değişiklik yapılarak, atama, görev ve unvan değişikliği ile geçici görevlendirmelere ilişkin olarak yürütmeyi durdurma kararlarını geciktirmek adına, idarenin savunmasının beklenmesi şart koşulmaktadır. Bu durum idari hizmetlerde görev yapan kamu görevlilerinin haksız ve mesnetsiz görev değişikliklerine yönelik idari işlemlerin geri döndürülmesinde güçlükler yaratacağından, hak kaybına neden olacak bir düzenlemedir.

11. Teklifin 18. maddesiyle; mahkeme kararlarının yerine getirilmemesi nedeniyle tazminat davasının ancak idare aleyhine açılabileceği düzenlenmektedir. Bu durum idari amir düzeyindeki kişilerin keyfi anlayışla yargı kararlarını uygulamalarına ortam yaratacaktır. Öte yandan uygulamada yargı kararlarını yerine getirmeyen amirlerin, ceza soruşturmalarında Bakanlar aracılığıyla soruşturma izni verilmediğinden korundukları bir gerçektir. Dolayısıyla bu konumdaki amirler aynı zamanda tazminat açısından da koruma altına alınmış olmaktadır.

12. Teklifin 19. maddesiyle; 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 93/A maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır. Aslında bu hüküm, 09 Şubat 2011 tarihli ve 6110 Sayılı Yasanın 12. maddesiyle getirilmiştir ve kural olarak hakimler ve savcılarının görevleriyle ilgili konularda aleyhlerine tazminat davası açılmayacağına ilişkindir. Maddeye göre, tazminat idare aleyhine açılmakta ve mahkumiyet halinde kendilerine rücu edilmektedir.

Maddenin kaldırılmasıyla, hakim ve savcılarının haksız fiil ve kusurları dolayısıyla haklarında tazminat davası açılabileceği gibi bir intibaa olsa da, bu durum 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 46. maddesi yürürlükte bulunduğundan hakimler açısından bir anlam taşımamaktadır. Zira 46. madde uyarınca hakimler aleyhine tazminat davası açmak mümkün bulunmamaktadır.

Lakin, savcılar 93/A maddesinin kaldırılmasıyla aynı korumadan yararlanamaz hale geleceklerdir. Bu da hakimler ile savcılar arasında eşitsiz, hatta meslek içinde tartışmaları beraberinde getiren sonuçlar yaratacaktır.

Aslında bu maddenin tek bir amacı vardır ve o da 17 ve 25 Aralık soruşturmalarını gerçekleştiren C. savcılarından tazminat baskısı altına intikam almaktır.

Nitekim tam da bu maddenin Adalet Komisyonunda görüşülmesi sırasında, Başbakanın “benim oğlum ve bakan çocukları savcılar hakkında tazminat davası açacaklar” sözleri bu savımızı ortaya koyacak niteliktedir. Dolayısıyla bu madde gereklilikten değil, intikam arzusuna TBMM’nin alet edilmesi niyetinden kaynaklı bir düşünce ile kaldırılmaktadır.

B) Bu yasa teklifinin özel mahkemelerin yarattığı tahribatı giderme anlamında bir yararı olmasa da, özel yetkili ağır ceza mahkemelerinin kaldırılmasını sağlaması açısından memnuniyet verici olduğunu söylemek mümkündür. Keza savunmanın soruşturma evrakından belge almasına yönelik düzenlemeler de savunma hakkı açısından olumlu bir gelişmedir.

Ancak gerek bu düzenleme ve gerekse internet, üst rütbeli askerler, toplantı ve gösteri yürüyüş ihlallerine ilişkin ceza artırımı ile HSYK ile ilgili düzenlemelere bir bütün olarak bakıldığında, asıl niyetin iktidarın kendisini ayakta tutacak mekanizmayı oluşturmak olduğu sonucuna varılmaktadır. Yasa teklif ve tasarılarında yer alan demokratik ve özgürlükçü hükümler, asıl niyeti gizlemeye yöneliktir.

Keza bu düzenlemelerin 17 Aralık soruşturmalarından sonra peş peşe ve hatta alelacele gündeme getirilmesi, parlamentonun günler ve geceler boyu yoğun bir çalışma temposuna zorlanması, yasaların geçirilmesi adına muhalefetin direncini kırmak için kaba kuvvet kullanmaktan geri durulmaması ve de her teklifin birbirini tamamlayıcı özellikleri göz önüne alındığında, iktidar çoğunluğu, vaki yolsuzluk iddiaları karşısında savunma refleksiyle hareket etmektedir. Sonuçta yapılan düzenlemeler, hukuksal gereklilikten öte korunma kaygısına dayalıdır. Bu da özensiz, suçla mücadeleyi önemli oranda sekteye uğratan, kişiye özel neticeler yaratan bir yasa teklifinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Yukarıda belirtilen gerekçelerle, 2/1981 esas numaralı yasa teklifine karşıyız.

<i>Ömer Süha Aldan</i>	<i>Ali Rıza Öztürk</i>	<i>Ali İhsan Köktürk</i>
Muğla	Mersin	Zonguldak
<i>Dilek Akagün Yılmaz</i>	<i>Turgut Dibek</i>	<i>İsa Gök</i>
Uşak	Kırklareli	Mersin

MUHALEFET ŞERHİ

GENEL DEĞERLENDİRME:

“Terörle Mücadele Kanununun 10.maddesi uyarınca kurulan Ağır Ceza Mahkemelerinin Kaldırılmasına ve Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 409. Sıra Sayılı Kanun Teklifi” Komisyon Raporu ve çoğunluk görüşüne karşı olduğumuzu arz ederiz.

Çok sayıda İktidar Partisi milletvekili tarafından imzalanan teklif, aslında bir Hükümet tasarısıdır. Yasama kalitesini yükseltmek için öngörülen tüm prosedürleri dolanarak, bakanlıklar ve kurumlardan görüş alma işlemlerini ortadan kaldırarak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yasama faaliyetleri konusundaki yerleşik uygulamaları çiğnenmiştir.

Bu teklif ihtiyacı neden doğmuştur? NEDEN şimdi verilmektedir? NİÇİN ACİLİYETİ vardır? Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun cımbızla seçilen maddelerini değiştirmekle ne hedefleniyor?

Tek bir cevap var; 17 Aralık'ta yapılan rüşvet ve yolsuzluk soruşturması.

Yıllardır, başta uzun tutukluluk olmak üzere, masumiyet karinesinin çiğnendiği, özel hayatın gizliliğine riayet edilmediği gibi adil yargılama hakkının ihlal edildiği yönündeki hiçbir itirazı duymayan iktidar, 17 Aralık soruşturmasıyla beraber acele bir kanun teklifi hazırlamıştır.

Hükümet, kendisine yönelmiş yolsuzluk operasyonunu durdurmak, muhtemel operasyonları engellemek, alınmış mahkeme kararlarının içini boşaltmak için yargıya karşı bir taarruza geçmiştir.

Hükümet **“Paralel yapılanma”** diye sanal bir yapıyı topluma hedef göstererek, yargıyı tamamen ele geçirme hamleleri yapmaktadır.

Oysa, ülkemizin bir bölümünde **“paralel yapıyım”** diyerek bas bas bağırın, mahalli seçimlerden sonra **“özerklik”** ilanına heveslenenlere nedense hükümet hiçbir tepki göstermemektedir.

Hükümet bir süredir, yargıya tamamen hâkim olmak için, ihtiyaç duyduğu hukuki alt yapıyı tanzim etme gayretindedir. Son tekliflerde, hem yolsuzluk operasyonlarını önlemek, hem de yargıyı dizayn etme hevesinin bir örneğidir.

Hükümetin bu sorumsuzca davranışları neticesinde, Kuvvetler ayrılığı ilkesi -Hukuk Devleti ve Parlamenter Demokrasi uygulamalarında büyük ölçüde sapmalar olmuştur:

- Mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkim teminatı zedelenmiştir.
 - İfade hürriyeti ve basın özgürlüğünde hükümetçe önemli ihlaller yapılmıştır.
 - Yargı kararları uygulanamaz olmuştur.
 - İnternet denetim altına alınmıştır.
 - Dört bakana ait fezlekeler kırk beş gün Adalet Bakanlığında bekletildikten sonra iade edilmiş.
- Milliyetçi Hareket Partisi Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli hakkında, siyasi partilerin yasal hakkı olan bir açık hava toplantısı nedeniyle, bir fezleke Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne gönderilmiştir.
- Mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkim teminatı esaslarına göre oluşması ve görev yapması Anayasa gereği olan Hâkim ve Savcılar Yüksek Kurulu, Adalet Bakanına bağlanmak istenmektedir.
 - Daha fazlası sayılabilecek bu ihlaller, bizi Hukuk Devletinden hızla uzaklaştırmaktadır.

KANUN TEKLİFİ ANAYASAYA AYKIRIDIR.

Kanun teklifi ile hâkim ve savcıların “bir soruşturma, kovuşturma veya davayla ilgili yaptıkları işlem, yürüttükleri faaliyet veya verdikleri her türlü kararlar nedeniyle sadece devlet aleyhine tazminat davası açılabileceğini” düzenleyen madde kaldırılmıştır. Kaldırılan bu hüküm 2011 yılında kanuna eklenmiştir. (Sayın Mehmet Haberal lehine verilen bir karardan sonra). Şimdi tekrardan, hâkim ve savcılara karşı şahsi tazminat davası açma yolu getirmektedir.

- Diğer taraftan, teklifin 19. maddesinde “mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi halinde tazminat davası ancak ilgili idare aleyhine açılabileceği” hükmü getirilmektedir.

Kamu görevlileri arasında sorumluluk hukuku açısından açıkça bir ayrımcılık yapılmıştır.

- Keza, en üst dereceli kolluk amirleri hakkında inceleme ve soruşturma izninin Cumhuriyet Savcıları yerine, Adalet Bakanı tarafından verilecek olması yürütmenin yargıya müdahalesi ve yargı bağımsızlığının zedelenmesine yol açacaktır.

- Teklifin 18.maddesi ile getirilen “ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemlerin, uygulanmalara etkisi tükenecek olan işlemlerden sayılmayacağı” hükmü, kamu görevlilerinin hak arama hürriyetlerini sınırlandıran bir düzenlemedir.

Söz konusu düzenlemeler, Anayasa’nın Hukuk Devleti - Eşitlik - Hak arama Hürriyeti - Mahkemelerin Bağımsızlığı - Hakim ve Savcı Teminatı ilkelerine aykırıdır.

KANUN TEKLİFİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİMİZ

Özel Yetkili Mahkemelerin Kaldırılması:

- Teklif ile Terörle Mücadele Kanunu 10.maddesi ile kurulan mahkemeler ve savcılıklar tamamen kaldırılıyor.

Aslında, daha önce kaldırılması kararlaştırılan ancak, 6352 Sayılı Kanunun geçici 2. maddesi uyarınca ellerindeki davalar sonuçlanıncaya kadar görevlerine devam eden Ağır Ceza Mahkemeleri kaldırılmaktadır.

Bu mahkemeler, gerek oluşumu gerekse vermiş olduğu kararlar kamuoyunda yoğun bir şekilde tartışılmıştır.

Bu mahkemelerdeki dosyaların devri ile yeni sorunlar yaşanacak, hak ihlalleri oluşacaktır. Kısa kararı verilip, gerekçeli kararları yazılmayan davalar açısından bir belirsizlik söz konusudur.

- Terörle mücadele ve örgütlü suçlar bağlamında, özellikle birden fazla ili kapsayan soruşturmalarda sorunlar yaşanacaktır.

- Teklifin 10.maddesi ile, taşınmazlara, hak ve alacaklara el koyma koruma tedbirinin uygulanabilmesi için “kuvvetli şüphe” yerine “somut delillere dayanan kuvvetli şüphe” nin varlığı aranacaktır. İlk bakışta lehe bir düzenleme gibi görünse de, aşağıda izah edilen diğer nedenlerle birlikte değerlendirildiğinde bu anlamda bir koruma tedbirinin verilebilmesi çok güç hale gelecektir.

Yine, taşınmazlar, hak ve alacaklar bakımından el koyma işleminin uygulanabilmesi için ilgisine göre BDDK, SP, MASAK, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu’ndan el konulacak taşınmaz hak ve alacağın suçtan elde edildiğine ve suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınması zorunlu olacaktır.

Keza, Türk Ceza Kanunu’nun 220.maddesinde düzenlenen “suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu” el koyma tedbirinin uygulanabileceği suçlar kapsamının dışına çıkartılıyor. Yani bu suçlara ilişkin el koyma tedbiri uygulanamayacaktır. El koyma ağır ceza mahkemesince oybirliği ile karar verilecektir.

Ne gariptir ki, heyet halinde çalışan bu mahkemeler, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gibi uzun süreli hürriyeti bağlayıcı cezalar da dahil, tüm kararlarını oy çokluğu ile alabilmekte iken mal varlığına el koyma tedbiri için oy birliği şartı aranmaktadır.

Ceza muhakemesinin temel kurallarıyla bağdaşmayan, ağır ceza mahkemelerini soruşturma aşamasına bu denli müdahil yapan bu uygulamanın amacı bellidir: 17 Aralık sürecinde el konulan mal varlıklarına ilişkin, tedbir kararlarını geçersiz hale getirmek ve bundan sonra verilebilecek koruma tedbir kararlarının verilmesini adeta imkânsız hale getirmektedir.

Aynı, düzenleme, iletişimin tespiti ve dinlenmesi ve kayda alınması, gizli soruşturmacı görevlendirilmesi ve teknik araçlarla takip yapılmasına dair tedbir kararlarının alınabilmesi için de söz konusu olacaktır:

Yani; “kuvvetli şüphe yerine, somut delillere dayanan kuvvetli şüphenin varlığı aranacak,

- Türk Ceza Kanununun 220. maddesinde düzenlenen “suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu” dinleme katalogundan çıkartılıyor. Böylece çıkar amaçlı suç örgütlerine yönelik dinleme ve izleme yapılması imkânı ortadan kaldırılıyor.

- Dinleme ve izlemeye Ağır Ceza Mahkemelerinde ancak oy birliği ile karar verilebilecek.

- Teklif sahipleri bununla da yetinmeyip daha önce usulüne göre alınıp devam etmekte olan iletişimin dinlenmesine dair tedbir kararları için 15 gün içinde mal varlığına el koyma tedbirleri açısından da otuz gün içinde, bu kanun hükümleri uyarınca yeniden karar alınması zorunluluğu geliyor.

Bu süreler içinde YENİDEN karar alınmaması durumunda önceden alınmış, iletişimin dinlenmesi ve tespiti ile mal varlığına el koyma tedbir kararları hükümsüz kalacak.

Bu durum, başlatılmış bulunan soruşturma ve kovuşturmaların delillerini ortadan kaldıracak, süreçleri geçersiz kılacak ve büyük bir kaos yaratacaktır.

- Getirilen düzenleme ile, mahkeme kararlarını yerine getirmeyen kamu görevlileri aleyhine tazminat davası açılmayacaktır.

Hukuk Devleti ilkesiyle bağdaştırılmayacak bu durum, özel bir amaca hizmet edeceği varsayılmaktadır.

- Ceza Muhakeme Kanunu’nun 161/5 maddesine göre: ... adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma ihmalleri görülen... kolluk amir ve memurları hakkında Cumhuriyet Savcılarında doğrudan doğruya soruşturma yaptırırken,

Kanun teklifi ile, Savcıların “en üst dereceli kolluk amirleri” hakkında, Adalet Bakanı’ndan izin almadan soruşturma açamayacakları hükmü getiriliyor.

Kolluk görevlilerinin, adli görevlerine ilişkin konularda soruşturma açılıp açılmayacağı yetkisinin yürütmenin bir üyesine verilmesi mahkemelerin bağımsızlığı ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

- Kanun teklifinin 18. maddesiyle, İdari Yargılama Usul Kanunu’nun 27. maddesi değiştiriliyor: Görev yeri değiştirilen Devlet memurları hakkındaki işlemler “uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemler” dışında bırakılıyor.

Mevcut uygulamada “uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemler” hakkında idarenin savunması alınmadan yürütmeyi durdurma kararı verilebiliyor.

Teklifin amacı, 17 Aralık Yolsuzluk ve Rüşvet soruşturması nedeniyle görevden alınan, başta Emniyet mensupları olmak üzere, sayıları yedi bini bulan kamu görevlilerinin hızlı bir şekilde yürütmeyi durdurma kararı almasını önlemektedir.

Böylece mahkemeler, görev yeri değiştirilen kamu görevlileri hakkında idarenin savunmasını almadan yürütmeyi durdurma kararı veremeyecektir.

Bu durumda, kamu görevlilerinin hak arama yolu kapatılmış, idarenin geciktirici işlemleri nedeniyle de zamanında idari işlemlerin hukuka uygunluğu denetlenmemiş olacaktır.

- Her ne kadar, teklifte kişisel verilerin korunması, bu konuda mevcut cezaların artırımı, tutukluluk süresinin 5 yıla indirilmesi, müdafinin dosyayı incelemesine yönelik kısıtlamaların kaldırılacağı düzenlenmiş olsa bile, bu kanun teklifini 17 Aralık Rüşvet ve Yolsuzluk soruşturmasından bağımsız düşünmek mümkün değildir.

Temiz bir toplum olabilmek için, yolsuzluk iddialarının sonuna kadar üzerine gitmek ve yargının yolunu açmak gerekir.

Yapılan düzenlemelerle, soruşturmaların önünü kesmek, üzerini örtmek, delilleri itibarsızlaştırmak beyhude çabalardır.

Bu nedenle Teklifin Komisyon Raporuna ve çoğunluk görüşüne karşı olduğumuzu arz ederiz.

Celal Adan
İstanbul

Murat Başesgioğlu
İstanbul

Oktay Öztürk
Erzurum

MUHALEFET ŞERHİ

Daha evvel bu komisyonda dört yargı paketi görüşülmüş ve yasalaşmıştır. Özellikle üçüncü ve dördüncü yargı paketleri ile şu an gündemde olan paketin ortak özelliği bazı hükümlerin birkaç kez bu paketler vasıtasıyla gündeme gelmiş olmasıdır. Örneğin 3 üncü ve 4 üncü yargı paketlerinde Terörle Mücadele Kanununun çeşitli hükümleri ile Türk Ceza Kanununun 220 nci maddesi birkaç kez değişikliklere konu olmuştur.

Yine bu komisyonda görüşülen bu paket ile de üçüncü yargı paketi arasındaki en önemli benzerlik özel yetkili mahkemelere ilişkin olandır. Zira 2012 yılının temmuz ayında yasalaşan 3 üncü yargı paketinde de ÖYM’lerin kaldırılması tartışılmış ancak bu mahkemeler sadece adı ve yer aldığı kanunda yapılan bir estetik operasyon ile CMK’dan TMK’ya taşınmıştır. Yani istiklal mahkemelerinin, yassıada mahkemesinin ve devlet güvenlik mahkemesinin devamı olan ÖYM’ler kaldırılmamış, sadece yeri değiştirilerek toplum açıkça aldatılmıştır. Şimdi birden bire tamamen kaldırılmak istenmesi her ne kadar olumlu bir gelişme ise de amacın gerçekte toplumun demokrasi ihtiyacı olmadığını görmekteyiz.

Şayet gerçek amaç toplumun demokrasi ihtiyacı olsa idi, Terörle Mücadele Kanunu lağvedilirdi. Yine TCK’da yer alan antidemokratik düzenlemeler, bazı suçlara getirilen özel uygulamaların kaldırılması, infazda eşitliğin, Terörle Mücadele Kanunu kapsamında yargılanan terör suçlularına özgü infaz uygulamalarının sonlandırılması sağlanırdı. Ayrıca CMK’da yer alan tutuklamalara ilişkin katalog suç uygulamasının kaldırılır, gizli tanıklık uygulaması evrensel hukuk normlarına ulaştırılırdı. Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanununda polise tanınan insan haklarına aykırı yetkiler kaldırılır, devlet görevlilerinin işledikleri suçlarda cezasız kalmalarının yasal altyapısına son verilirdi. Elbette yine hasta tutuklu ve hükümlülerin mevcut mağduriyetlerinin giderilmesi adına köklü, kalıcı düzenlemeler önerilirdi.

Ancak ne yazık ki, toplumun demokrasi ihtiyacı, insan hakları ihlalleri bir kez daha görmezden gelinmiş, hukuk sadece bir zümreye özgülenmiştir. Paket içeriğine baktığımızda gördüğümüz tek şey sadece ve sadece 17 Aralık operasyonudur. Örneğin, hakkında soruşturma yürütülen şüphelilerin mal, hak ve alacaklarına el koyma usulünü düzenleyen maddede, el koyma işleminin uygulanabilmesi için BDDK, SPK, MASAK gibi kurumlardan el konulacak malın suçtan elde edildiğine ilişkin rapor alınması şartı getirilmektedir. Yani adı geçen kurumların mal ile suç arasındaki bağlantıyı tespit etmeleri gerekmektedir. Peki yargılaması devam eden ve varlığını mahkemenin tespit etmesi gereken suçu, bu kurumlar önceden nasıl tespit edeceklerdir? Yine bu hüküm ve telefon dinlemeleri, ortam dinlemeleri gibi hükümlerin uygulanacağı katalog suçlar arasından, bir tek suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kapsam dışı bırakılmaktadır. Madde gerekçesinde de “el koyma, dinleme, izleme yapılabilmesi amacıyla soruşturmanın bu maddeden başlatıldığı” vurgulanmaktadır. Oysa pek açıktır ki başlatılmak istenen bir soruşturma var ise pekâlâ katalog suçlar arasında yer alan diğer suçlar gerekçe gösterilerek yine bu sonuca ulaşılabilir. Sadece bu madde gerekçesi bile göstermektedir ki, hukuk normları oluşturulurken ne yazık ki hukuk kaideleri, evrensel hukuk kuralları hiçe sayılmakta hatta bizatihi hukukun kendisi hiçe sayılmaktadır.

Nitekim varmış olduğumuz bu yargıyı mevcut hükümet döneminde oluşturulan yasa içeriklerine baktığımızda daha kuvvetli bir biçimde katileştirmektediriz. Zira bu yargı paketlerine konu TCK ve CMK mevcut hükümet döneminde yapılmış, TMK’nın son biçimi yine mevcut hükümet döneminde verilmiştir. Fakat oluşturulan nasıl bir hukuk ise, bahsi geçen yasalar ile ilgili sürekli değişiklik yapmak ihtiyacı hasıl olmuş, bu yasalar ile ilgili düzenlemeler yapmak adına tam beş yargı paketi daha gerekmiştir. Esasen tüm bu yargı paketleri ve yaşanan pratiklerin en büyük zararı hukuka, hukukun meşruluğuna olmuştur. Belki de asıl tartışılması gereken bu yargı paketlerinin boş içeriğinden ziyade toplumda adaletle olan güvenin tam manasıyla kaybolması olmalıdır.

Teklif metninde yer alan maddelere ayrıca değinmek gerekirse, birinci maddede yer alan özel yetkili mahkemelerin kaldırılmasına dair düzenleme olumlu bir düzenleme gibi gözükse de Terörle Mücadele Kanununun kaldırılmadığı bir ceza yargısı sisteminde son derece eksik bir düzenlemedir. Zira TMK, infaz rejimi başta olmak üzere kişilerin mükerrer cezalara tabi olması bakımından kişi hak ve özgürlüklerinin önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Kaldı ki, bir Hukuk Devletinde Terörle Mücadele Kanununa gerek yoktur. Terörle Mücadele Kanunu ile düşünce ve ifade özgürlüğüne ilişkin tüm haklar ihlal edilmektedir. Esasen TMK’da yer alan tüm hükümler Anayasa’ya aykırı olmasına rağmen, bir yasa olarak düzenlenmiş ve ardından yapılan değişiklikler ile anılan yasa hak ve özgürlüklerin önünde bir duvar gibi yükselmiştir. Hukuka aykırı olduğu gerek Anayasa Mahkemesi kararları, gerekse ülkenin hukuki gelişmesine, hak ve özgürlüklerin gelişmesi ile kabul edilen ve artık yürürlüğe sokulması kabul edilemeyecek olan hükümleri yeniden diriltmekte olması bu yasanın küllen kaldırılmasını kaçınılmaz kılmaktadır.

Yine belirtmek gerekir ki; 3713 sayılı Kanun’da düzenlenen hiçbir terör suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda yaptırımsız bırakılmış da değildir. Yine, 3713 sayılı Kanun’da düzenlenen özel soruşturma usulleri; zaten 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nda düzenlenmiş bulunmaktadır. Ayrıca “terörle mücadele” için gerekli yetki ve imkânlar, 04.07.1934 tarih ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu’nda da yer almaktadır. 3713 sayılı Kanun’da düzenlenen özel infaz rejimi, gerek Türk Ceza Kanunu’nda gerekse 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’da hüküm altına alınmıştır. Adı geçen temel kanunlarda değişiklik yapılarak temel hak ve özgürlükleri engelleyici hükümlerin çıkarılması gerekirken, hak ihlallerine konu hükümlerin pekişmesi amacı ile çıkarılan bu yasa; hukukun genel ilkelerine ve insan hak ve özgürlüklerine açıkça aykırıdır. Buradan hareketle, mükerrer bir ceza uygulaması yaratan Terörle Mücadele Kanunu içerisinde yer alan hiçbir hüküm saklı tutulmaksızın, özel yetkili mahkemeler ile birlikte yasa tümüyle kaldırılmalıdır.

Teklifin 2 nci maddesinde; özel yetkili mahkemelerin kalkmasından ötürü, ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlar sayılırken Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçlar da bu kapsamda sayılmıştır. Her ne kadar bu düzenlemede hukuk tekniği açısından bir sakınca olmasa da içerik itibarıyla Terörle Mücadele Kanununun tümünden kaldırılması gerekliliğine burada da vurgu yapmak zarureti hasıldır. Zira bu kanunun ve bu kanuna özgü cezalandırma usullerinin lağvedilmesi gerekmektedir.

Teklifin 8 inci maddesi; tutuklama nedenlerini saymakta, daha demokratik usuller getirilmesi gereken bu maddede daha evvel suç işlemiş olanların doğrudan tutuklanmalarına olanak tanıyan bu hükmün kabulü mümkün değildir. Üstelik tutuklama hususunda en ciddi hak ihlaline yol açan katalog suç uygulamasının mevcudiyetini koruması da kabul edilemez. Yine tutukluluğu düzenleyen bu maddeye hasta tutukluların mağduriyetlerinin giderilmesine yönelik bir düzenleme getirilmemesi de dikkat çekici. Bu nedenle bu maddeye ilişkin de muhalefetimiz söz konusudur. Hâlihazırda binlerce siyasi tutsağın, hasta tutuklunun infaz sürelerini tutuklu olarak geçirdikleri göz önüne alındığında bu düzenleme insan hakkı ihlalidir.

Teklifin 10 uncu maddesi; hem hukuk tekniği hem de uygulamada yaratacağı problemler açısından sakıncalı bir düzenlemedir. Nitekim yalnızca mahkemelerin görev alanına giren ve bir tedbir niteliğinde olan el koyma işleminin çeşitli kurumların vereceği rapora bağlanması ile “el koyma tedbirinin” uygulanmasının zorlaşacağı ve rapor sürecinin uzamasına yol açacağı açıktır. Rapor için beklenen süre zarfında suça konu malların el değiştirmesi gibi tafisi imkânsız zararların gerçekleşmesi de muhtemeldir. Hâlihazırda mahkeme bu tedbirin ardından gerekli araştırmaları yapacak ve raporlara ulaşacak olup bu aşamada kurum ve kurullardan rapor beklenmesi yargılamanın sağlıklı yürütmesini engelleyecek hususlardandır.

Teklifin 11 inci maddesi ise, bilgisayarlara, bilgisayar programlarında ve kütüklerinde arama, kopyalama ve elkoyma kararının mahkeme tarafından değil de hâkim tarafından verilmesi konusunda ısrarcı olunması bakımından eksik bir düzenlemedir. Kaldı ki TCK-135, 139 ve 140 ıncı maddelerde mahkemenin oybirliği ile karar şartı aranırken bu düzenlemede bu şekilde bir değişiklik öngörülmemesi hususuna muhalefet etmekteyiz.

Teklifin 12 nci maddesi ise, nispeten olumlu bir düzenleme gibi gözükse de bazı eksiklikleri barındırmaktadır. Şöyle ki, dinelemeye konu kişinin açık kimliği vs gibi hususların yer alması, sürelerin müteaddit defa uzatılmayacağına dair katı bir hüküm bulunmaması ve terör suçları için ikili bir ayrıma gidilmesi teklif metnindeki eksikliklerdir.

Teklifin 13 üncü maddesi ise, gizli soruşturmacının görev süresini sınırsız tutmuş olup bu hükmün kişi haklarına yönelik suistimal ve ihlallere konu olacağı açıktır, bu nedenle gizli soruşturmacının görev süresi sınırlanmalı ve böylelikle gizli yürütülen soruşturmanın keyfi gözlem ve eylemlere yol açması engellenmelidir.

Teklifin 14 üncü maddesi ise, nispeten olumlu bir düzenleme gibi gözükse de bazı eksiklikleri barındırmaktadır. Şöyle ki, izlemeye konu kişinin açık kimliği vs gibi hususların yer alması, sürelerin müteaddit defa uzatılmayacağına dair katı bir hüküm bulunmaması ve terör suçları için ikili bir ayrıma gidilmesi teklif metnindeki eksikliklerdir.

Teklifin 16 ncı maddesinde, Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren kovuşturma ve soruşturmalara dair bir düzenleme söz konusu olup, Terörle Mücadele Kanunu var sayan hiçbir düzenlemeye muvafakatimiz olmadığını bir kez daha beyan etmek isteriz. Yine bu hükümde soruşturma ve kovuşturmayı yürütecek kolluk görevlilerinin adı yerine sadece sicil numarasının yazılacağına dair uygulama kabul edilemez. Zira böylelikle kolluk görevlisinin yaratacağı ihlaller açısından bireylerin muhatap bulamamasını kolaylaştırıcı bir düzenlemedir. Bu nedenle bu maddede *“ilgili görevlilerin açık kimlikleri ile birlikte unvan ve sicil numaraları yazılır.”* İbaresinin yer alması ve yine kolluğa yapılacak tebligatın kolluk görevlisinin hem işyerine hem de evine yapılacağına dair ibarelerin eklenmesi zaruridir.

Teklifin 18 inci maddesinde yer alan İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesine eklenen hüküm ile kamu görevlilerinin haklarında verilen atama, nakil, yer değiştirme, görev ve unvan değişikliği gibi işlemlere karşı kişilerin hukuki başvuru mekanizmaları daraltılmaktadır. Bu düzenlemenin kişiler açısından telafisi imkânsız mağduriyetlere yol açacağı kuşkusuzdur. Bu nedenle hakkın korunması açısından getirilen bu düzenlemenin madde metninden çıkarılması ve yürütmeyi durdurma mekanizması açısından kapsamlı olan mevcut düzenleme korunmalıdır.

Teklifin 19 uncu maddesi ile yapılan değişikliği doğru bulmuyoruz ve kamu görevlisinin görevini yerine getirmemesi hususunda mevcut düzenlemenin korunmalı; kişilerin hem ilgili idare hem de kamu görevlisine dava açma hakkının saklı tutulmalıdır.

Teklifin 20 nci maddesinde kaldırılması öngörülen hükümler arasına Terörle Mücadele Kanunu da alınarak bu kanun hiçbir hükmü saklı tutulmaksızın lağvedilmelidir.

Bengi Yıldız
Batman

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ MEHMET DOĞAN
KUBAT VE BARTIN MİLLETVEKİLİ YILMAZ
TUNÇ İLE 109 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**TERÖRLE MÜCADELE KANUNUNUN
10 UNCU MADDESİ UYARINCA KURULAN
AĞIR CEZA MAHKEMELERİNİN KALDIRILMASINA VE ÇEŞİTLİ KANUNLARDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 14- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, 6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemeleri ile bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri kaldırılmıştır.

Kaldırılan bu ağır ceza mahkemelerinde görev yapan başkan ve üyeler ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçların soruşturmasında görevlendirilen hâkim ve Cumhuriyet savcıları, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde müktesepeleri dikkate alınarak uygun görülecek bir göreve atanırlar.

Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen Cumhuriyet savcılarınca yürütülen soruşturma dosyaları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yetkili Cumhuriyet başsavcılıklarına devredilir.

6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemelerinde ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinde derdest bulunan dosyalar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yetkili ve görevli mahkemelere devredilir.

ADALET KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TERÖRLE MÜCADELE KANUNU VE
CEZA MUHAKEMESİ KANUNU İLE
BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK
YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 14- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemeleri ile bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri kaldırılmıştır.

Kaldırılan bu ağır ceza mahkemelerinde görev yapan başkan ve üyeler ile Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçların soruşturmasında görevlendirilen hâkim ve Cumhuriyet savcıları, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, beşinci fıkra uyarınca devirlerin tamamlanmasından itibaren on gün içinde müktesepeleri dikkate alınarak uygun görülecek bir göreve atanırlar.

Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen Cumhuriyet savcılarınca yürütülen soruşturma dosyaları, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, yetkili Cumhuriyet başsavcılıklarına devredilir.

6352 sayılı Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca görevlerine devam eden ağır ceza mahkemelerinde ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinde derdest bulunan dosyalar, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yetkili ve görevli mahkemelere devredilir.

(İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan
Kubat ve Bartın Milletvekili Yılmaz
Tunç ile 109 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Mevzuatta Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri ile Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemelerine yapılmış atflar ağır ceza mahkemelerine; bu mahkemelerin üyelerine yapılmış atflar ağır ceza mahkemelerinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimlerine yapılmış sayılır.

Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi kapsamına giren suçlarla ilgili olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla açılmış olan davalarda, sanığın taşıdığı kamu görevlisi sıfatı dolayısıyla hakkında soruşturma yapılabilmesi için izin veya karar alınması gerektiğinden bahisle durma veya düşme kararı verilemez.”

MADDE 2- 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Üçüncü ve dördüncü fıkralar uyarınca yapılacak devir işlemleri, bu Kanunla kaldırılan ağır ceza mahkemelerinde görevlendirilen hâkimler ile Cumhuriyet savcılar tarafından bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren onbeş gün içinde sonuçlandırılır. Dosyaların devir işlemleri sonuçlandırılıncaya kadar, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, devredilen dosyalarla ilgili koruma tedbirleri hakkında karar vermeye bu mahkemelerin bulunduğu yer hâkim ve mahkemeleri yetkilidir. Ayrıca, bu Kanunla kaldırılan ağır ceza mahkemelerince verilip henüz gerekçesi yazılmamış olan hükümlerin gerekçeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde yazılır.

Mevzuatta Ceza Muhakemesi Kanununun mülga 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri ile Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasına göre görevlendirilen ağır ceza mahkemelerine yapılmış atflar ağır ceza mahkemelerine; bu mahkemelerin üyelerine yapılmış atflar ağır ceza mahkemelerinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimlerine yapılmış sayılır.

Bu Kanunla yürürlükten kaldırılan Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi kapsamına giren suçlarla ilgili olarak bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla açılmış olan davalarda, sanığın taşıdığı kamu görevlisi sıfatı dolayısıyla hakkında soruşturma yapılabilmesi için izin veya karar alınması gerektiğinden bahisle durma veya düşme kararı verilemez.”

MADDE 2- 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan
Kubat ve Bartın Milletvekili Yılmaz
Tunç ile 109 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

“MADDE 12- Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmi belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtayın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır.”

MADDE 3- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 135 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “altı aydan” ibaresi “bir yıldan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4- 5237 sayılı Kanunun 136 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bir yıldan” ibaresi “iki yıldan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 5237 sayılı Kanunun 138 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “altı aydan bir yıla kadar hapis” ibaresi “bir yıldan iki yıla kadar hapis” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.”

MADDE 6- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 91 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “düşündürebilecek emarelerin” ibaresi “gösteren somut delillerin” şeklinde değiştirilmiştir.

“MADDE 12- Kanunların ayrıca görevli kıldığı hâller saklı kalmak üzere, Türk Ceza Kanununda yer alan yağma (m. 148), irtikâp (m. 250/1 ve 2), resmi belgede sahtecilik (m. 204/2), nitelikli dolandırıcılık (m. 158), hileli iflâs (m. 161) suçları, Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımının Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 nci maddeler hariç) ve 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlar dolayısıyla açılan davalar ile ağırlaştırılmış müebbet hapis, müebbet hapis ve on yıldan fazla hapis cezalarını gerektiren suçlarla ilgili dava ve işlere bakmakla ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtayın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler, askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler ile çocuklara özgü kovuşturma hükümleri saklıdır.”

MADDE 3- 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 135 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “altı aydan” ibaresi “bir yıldan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 4- 5237 sayılı Kanunun 136 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “bir yıldan” ibaresi “iki yıldan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 5237 sayılı Kanunun 138 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “altı aydan bir yıla kadar hapis” ibaresi “bir yıldan iki yıla kadar hapis” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır.”

MADDE 6- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 91 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “işlediğini düşündürebilecek emarelerin” ibaresi “işlediği şüphesini gösteren somut delillerin” şeklinde değiştirilmiştir.

(İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan
Kubat ve Bartın Milletvekili Yılmaz
Tunç ile 109 Milletvekilinin Teklifi)

MADDE 7- 5271 sayılı Kanunun 94 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 94- (1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılır.

(2) Yakalanan kişi, en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmıyorsa, aynı süre içinde yakalandığı yer adliyesinde, mevcut değil ise en yakın adliyede kurulu sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılması suretiyle yetkili hâkim veya mahkeme tarafından bu kişinin sorgusu yapılır veya ifadesi alınır.”

MADDE 8- 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “olguların” ibaresi “somut delillerin” şeklinde, dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(4) Şüpheli veya sanığın mükerrir, itiyadi suçlu veya suçu meslek edinen kişi olması durumunda da tutuklama nedeni var sayılabilir.

(5) Tutuklama kararı;

a) Sadece adli para cezasını gerektiren,

b) Dördüncü fıkra kapsamına giren kişiler hariç olmak üzere, hapis cezasının üst sınırı iki yıldan fazla olmayan,

suçlarla ilgili olarak verilemez.”

MADDE 9- 5271 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “makul” ibaresi “somut delillere dayalı kuvvetli” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 5271 sayılı Kanunun 128 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “elde edildiğine dair” ibaresinden sonra gelmek üzere “somut delillere dayanan” ve “Elkonulabilir.” ibaresinden sonra gelmek üzere “Somut olarak belirlenen” ibareleri ile aynı fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiş; ikinci fıkrasının (a) bendinin (10) numaralı alt bendi yürürlükten kaldırılmış ve dokuzuncu fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 7- 5271 sayılı Kanunun 94 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 94- (1) Hâkim veya mahkeme tarafından verilen yakalama emri üzerine soruşturma veya kovuşturma evresinde yakalanan kişi, en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılır.

(2) Yakalanan kişi, en geç yirmidört saat içinde yetkili hâkim veya mahkeme önüne çıkarılmıyorsa, aynı süre içinde yakalandığı yer adliyesinde, mevcut değil ise en yakın adliyede kurulu sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılması suretiyle yetkili hâkim veya mahkeme tarafından bu kişinin sorgusu yapılır veya ifadesi alınır.”

MADDE 8- 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “olguların” ibaresi “somut delillerin” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9- 5271 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “makul” ibaresi “somut delillere dayalı kuvvetli” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 5271 sayılı Kanunun 128 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “elde edildiğine dair” ibaresinden sonra gelmek üzere “somut delillere dayanan” ve “Elkonulabilir.” ibaresinden sonra gelmek üzere “Somut olarak belirlenen” ibareleri ile aynı fıkraya aşağıdaki cümle eklenmiş; ikinci fıkrasının (a) bendinin (10) numaralı alt bendi yürürlükten kaldırılmış ve dokuzuncu fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

(İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan
Kubat ve Bartın Milletvekili Yılmaz
Tunç ile 109 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

“Bu madde kapsamında taşınmazlar, hak ve alacaklar bakımından elkoyma işleminin uygulanabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, elkonulacak taşınmaz hak ve alacağın suçtan elde edildiğine ve suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınması zorunludur.”

“(9) Bu madde hükmüne göre elkoymaya ağır ceza mahkemesince oy birliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oybirliği aranır.”

MADDE 11- 5271 sayılı Kanunun 134 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “soruşturmada,” ibaresinden sonra gelmek üzere “suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve” ibaresi eklenmiş ve dördüncü fıkrasında yer alan “İstemesi halinde, bu” ibaresi “Üçüncü fıkraya göre alınan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- 5271 sayılı Kanunun 135 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir; maddeye birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve fıkra numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir; mevcut üçüncü fıkrasında yer alan “üç ay”, “bir defa” ve “hâkim bir aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar” ibareleri sırasıyla, “iki ay”, “bir ay” ve “mahkeme yukarıdaki sürelerle ek olarak her defasında bir aydan fazla olmamak ve toplam üç ayı geçmemek üzere” şeklinde değiştirilmiştir; maddenin mevcut dördüncü fıkrasında yer alan “üç ay” ve “bir defa” ibareleri sırasıyla “iki ay” ve “bir ay” şeklinde değiştirilmiş ve mevcut altıncı fıkrasının (a) bendinin (8) numaralı alt bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

“(1) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi imkânının bulunmaması durumunda, ağır ceza mahkemesi veya gecikmesinde sakınca bulunan

“Bu madde kapsamında elkoyma kararı alınabilmesi için ilgisine göre Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Sermaye Piyasası Kurulu, Mali Suçları Araştırma Kurulu, Hazine Müsteşarlığı ve Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumundan, elkonulacak taşınmaz, hak ve alacaklar ile diğer malvarlığı değerlerinin suçtan elde edildiğine ve suçtan elde edilen değere ilişkin rapor alınması zorunludur.”

“(9) Bu madde hükmüne göre elkoymaya ağır ceza mahkemesince oybirliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oybirliği aranır.”

MADDE 11- 5271 sayılı Kanunun 134 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “soruşturmada,” ibaresinden sonra gelmek üzere “suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve” ibaresi eklenmiş ve dördüncü fıkrasında yer alan “İstemesi halinde, bu” ibaresi “Üçüncü fıkraya göre alınan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- 5271 sayılı Kanunun 135 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir; maddeye birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiş ve fıkra numaraları buna göre teselsül ettirilmiştir; mevcut üçüncü fıkrasında yer alan “üç ay”, “bir defa” ve “hâkim bir aydan fazla olmamak üzere sürenin müteaddit defalar” ibareleri sırasıyla, “iki ay”, “bir ay” ve “mahkeme yukarıdaki sürelerle ek olarak her defasında bir aydan fazla olmamak ve toplam üç ayı geçmemek üzere” şeklinde değiştirilmiştir; maddenin mevcut dördüncü fıkrasında yer alan “üç ay” ve “bir defa” ibareleri sırasıyla “iki ay” ve “bir ay” şeklinde değiştirilmiş; mevcut altıncı fıkrasının (a) bendinin (8) numaralı alt bendi yürürlükten kaldırılmış ve mevcut altıncı fıkrasının (a) bendinin (9) numaralı alt bendinde yer alan “, fıkra 3” ibaresi madde metninden çıkarılmıştır.

“(1) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmada, suç işlendiğine ilişkin somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka suretle delil elde edilmesi

(İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan
Kubat ve Bartın Milletvekili Yılmaz
Tunç ile 109 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

hallerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhâl mahkemenin onayına sunar ve mahkeme, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya mahkeme tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır. Bu fıkra uyarınca alınacak tedbire ağır ceza mahkemesince oy birliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oybirliği aranır.”

“(2) Talepte bulunulurken hakkında bu madde uyarınca tedbir kararı verilecek kişinin kullandığı telefon hattının veya iletişim bağlantısının tespitine imkân veren kodu taşıyan cihazın sahibini gösterir belge eklenir.”

MADDE 13- 5271 sayılı Kanunun 139 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“(1) Soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi halinde, kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir. Bu madde uyarınca yapılacak görevlendirmeye ağır ceza mahkemesince oy birliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oybirliği aranır.”

“Suçla bağlantılı olmayan kişisel bilgiler derhâl yok edilir.”

MADDE 14- 5271 sayılı Kanunun 140 ıncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “hususunda” ibaresinden sonra gelmek üzere “somut delillere dayanan” ibaresi eklenmiş; aynı fıkranın (a) bendinin (5) numaralı alt bendi yürürlükten kaldırılmış; ikinci ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) Teknik araçlarla izlemeye ağır ceza mahkemesi tarafından oy birliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oybirliği aranır.

imkânının bulunmaması durumunda, ağır ceza mahkemesi veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının kararıyla şüpheli veya sanığın telekomünikasyon yoluyla iletişimi tespit edilebilir, dinlenebilir, kayda alınabilir ve sinyal bilgileri değerlendirilebilir. Cumhuriyet savcısı kararını derhâl mahkemenin onayına sunar ve mahkeme, kararını en geç yirmidört saat içinde verir. Sürenin dolması veya mahkeme tarafından aksine karar verilmesi halinde tedbir Cumhuriyet savcısı tarafından derhâl kaldırılır. Bu fıkra uyarınca alınacak tedbire ağır ceza mahkemesince oybirliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oybirliği aranır.”

“(2) Talepte bulunulurken hakkında bu madde uyarınca tedbir kararı verilecek hattın veya iletişim aracının sahibini ve biliniyorsa kullanıcıasını gösterir belge veya rapor eklenir.”

MADDE 13- 5271 sayılı Kanunun 139 uncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve altıncı fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“(1) Soruşturma konusu suçun işlendiği hususunda somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin bulunması ve başka surette delil elde edilememesi hâlinde, kamu görevlileri gizli soruşturmacı olarak görevlendirilebilir. Bu madde uyarınca yapılacak görevlendirmeye ağır ceza mahkemesince oybirliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oybirliği aranır.”

“Suçla bağlantılı olmayan kişisel bilgiler derhâl yok edilir.”

MADDE 14- 5271 sayılı Kanunun 140 ıncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “hususunda” ibaresinden sonra gelmek üzere “somut delillere dayanan” ibaresi eklenmiş; aynı fıkranın (a) bendinin (5) numaralı alt bendi yürürlükten kaldırılmış; ikinci ve üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(2) Teknik araçlarla izlemeye ağır ceza mahkemesi tarafından oybirliğiyle karar verilir. İtiraz üzerine bu tedbire karar verilebilmesi için de oybirliği aranır.

(İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan
Kubat ve Bartın Milletvekili Yılmaz
Tunç ile 109 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(3) Teknik araçlarla izleme kararı en çok üç haftalık süre için verilebilir. Bu süre gerektiğinde bir hafta daha uzatılabilir. Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi halinde, mahkeme yukarıdaki sürelere ek olarak her defasında bir haftadan fazla olmamak ve toplam dört haftayı geçmemek üzere uzatılmasına karar verebilir.”

MADDE 15- 5271 sayılı Kanunun 161 inci maddesinin beşinci fıkrasına aşağıdaki cümle ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“En üst dereceli kolluk amirleri hakkında inceleme ve soruşturma izni Adalet Bakanı tarafından verilir. Adalet Bakanı inceleme ve soruşturmayı, adalet müfettişleri veya Cumhuriyet başsavcılarını eliyle yaptırır.”

“(8) Türk Ceza Kanununun 302, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 316 ncı maddelerinde düzenlenen suçlar hakkında, görev sırasında veya görevinden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır. 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 26 ncı maddesi hükmü saklıdır.”

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 169 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “zamanı” ibaresi “tarihi, başlama ve bitiş saatini” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(7) Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 ncı maddeler hariç) ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlarla ilgili yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda, kolluk tarafından düzenlenen tutanaklara, ilgili görevlilerin açık kimlikleri yerine sadece sicil numaraları yazılır. Kolluk görevlilerinin ifadesine başvurulması gerektiği hallerde çıkarılan davetiye veya çağrı kâğıdı, kolluk görevlisinin iş adresine tebliğ edilir. Bu kişilere ait ifade ve duruşma tutanaklarında adres olarak iş yeri adresleri gösterilir.”

(3) Teknik araçlarla izleme kararı en çok üç haftalık süre için verilebilir. Bu süre gerektiğinde bir hafta daha uzatılabilir. Ancak, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili olarak gerekli görülmesi hâlinde, mahkeme yukarıdaki sürelere ek olarak her defasında bir haftadan fazla olmamak ve toplam dört haftayı geçmemek üzere uzatılmasına karar verebilir.”

MADDE 15- 5271 sayılı Kanunun 161 inci maddesinin beşinci fıkrasına aşağıdaki cümleler ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“En üst dereceli kolluk amirleri hakkında inceleme ve soruşturma izni Adalet Bakanı tarafından verilir. Adalet Bakanı inceleme ve soruşturmayı, adalet müfettişleri veya Cumhuriyet başsavcılarını eliyle yaptırır.”

“(8) Türk Ceza Kanununun 302, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 316 ncı maddelerinde düzenlenen suçlar hakkında, görev sırasında veya görevinden dolayı işlenmiş olsa bile Cumhuriyet savcılarınca doğrudan soruşturma yapılır. 1/11/1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanununun 26 ncı maddesi hükmü saklıdır.”

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 169 uncu maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “zamanı” ibaresi “tarihi, başlama ve bitiş saatini” şeklinde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(7) Türk Ceza Kanununun İkinci Kitap Dördüncü Kısımın Dört, Beş, Altı ve Yedinci Bölümünde tanımlanan suçlar (318, 319, 324, 325 ve 332 ncı maddeler hariç) ile 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun kapsamına giren suçlarla ilgili yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda, kolluk tarafından düzenlenen tutanaklara, ilgili görevlilerin açık kimlikleri yerine sadece sicil numaraları yazılır. Kolluk görevlilerinin ifadesine başvurulması gerektiği hallerde çıkarılan davetiye veya çağrı kâğıdı, kolluk görevlisinin iş yeri adresine tebliğ edilir. Bu kişilere ait ifade ve duruşma tutanaklarında adres olarak iş yeri adresleri gösterilir.”

(İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan
Kubat ve Bartın Milletvekili Yılmaz
Tunç ile 109 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 17- 23/3/2005 tarihli ve 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 6- (1) Ceza Muhakemesi Kanununun 128 inci maddesi hükmüne istinaden verilmiş tedbir kararları hakkında, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç otuz gün içinde bu Kanunla düzenlenen yeni hükümler uyarınca karar alınması zorunludur. Aksi takdirde soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından tedbire ilişkin kararların uygulamasına derhal son verilir.

(2) Ceza Muhakemesi Kanununun 135, 139 ve 140 ıncı maddeleri hükümlerine istinaden verilmiş tedbir kararları hakkında bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç onbeş gün içinde bu Kanunla düzenlenen yeni hükümler uyarınca karar alınması zorunludur. Aksi takdirde Cumhuriyet savcısı tarafından tedbire ilişkin kararların uygulamasına derhal son verilir.”

MADDE 18- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz.”

MADDE 19- 2577 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin (4) numaralı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“4. Mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi halinde de tazminat davası ancak ilgili idare aleyhine açılabilir.”

MADDE 17- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak, kamu görevlileri hakkında tesis edilen atama, naklen atama, görev ve unvan değişikliği, geçici veya sürekli görevlendirmelere ilişkin idari işlemler, uygulanmakla etkisi tükenecek olan idari işlemlerden sayılmaz.”

MADDE 18- 2577 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin (4) numaralı fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“4. Mahkeme kararlarının süresi içinde kamu görevlilerince yerine getirilmemesi hâlinde tazminat davası ancak ilgili idare aleyhine açılabilir.”

(İstanbul Milletvekili Mehmet Doğan
Kubat ve Bartın Milletvekili Yılmaz
Tunç ile 109 Milletvekilinin Teklifi)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 20- Aşağıdaki hükümler yürürlükten kaldırılmıştır:

a) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi.

b) 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesinin dördüncü fıkrası.

c) 13/11/1996 tarihli ve 4208 sayılı Kararının Aklanmasının Önlenmesine, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakebesi Hakkında Kanunda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Devlet Güvenlik Mahkemesi" ibaresi.

d) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 153 üncü maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları.

e) 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 93/A maddesi.

MADDE 21- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 22- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 19- 13/11/1996 tarihli ve 4208 sayılı Kararının Aklanmasının Önlenmesine, 2313 sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakebesi Hakkında Kanunda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 11 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "Devlet Güvenlik Mahkemesi" ibaresi madde metninden çıkarılmış, aşağıdaki hükümler yürürlükten kaldırılmıştır:

a) 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 93/A maddesi.

b) 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 10 uncu maddesi.

c) 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 153 üncü maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları.

d) 2/7/2012 tarihli ve 6352 sayılı Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesinin dördüncü fıkrası.

MADDE 20- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 21- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

